

Šiame numery

Katalikai mokslininkai

šiemet Bostonan.

Maceinos ir Teilhardo dvikova.

Stasys Pilka apie poezijos

rečitalius.

N. Jankutės apysakos ištrauka.

Lietuvių kalba Illinois

universitete.

Baltiečių konferencija

Kalifornijoje.

Kertinė paraštė

Lietuvių katalikų mokslo akademijos
suvažiavimo Bostone belaukiant

Patį tyčiausia ir beveik mažiausiai save bei savo veiklą garsinanti lietuviška institucija neabejotinai yra mūsų Lietuvių katalikų mokslo akademija. Tačiau pastarasis sambūris dirba ištvermingai ir sėkmingai, tęsdamas dar nepriklausomoje Lietuvoje pradėtą tarnybą teologijos, filosofijos, mokslo ir meno vertyboms. Atsikūrusi ir naujai persiorganizuojanti tremtyje 1953 m., Akademija savo suvažiavimus nuo 1957 m. rengia beveik reguliariai kas treji metai. (Sakau "beveik", nes antrasis Akademijos suvažiavimas tremtyje įvyko "tik" po ketverių metų, t. y. 1961 m. Chicagoje). Iki šio Akademijos vadovybė suorganizavo net aštuonis gana plačios apimties suvažiavimus, kurių pirmieji trys įvyko Lietuvoje. Vadovybė taip pat pasirūpino suvažiavimuose skaitytų paskaitų ir pranešimų suredavimu ir išleidimu. Žvelgiant į Akademijos nuveiktus darbus, dėmesį itin patraukia jos leidžiamas *Metraštis*, kurio iki šiol pasirodė penki tomai, bet tokio stambumo, kad jų kiekvieną buvo lengva skelti į dvi knygas. (Paskutiniai du tomai turi daugiau kaip 600 puslapių). *Metraštis* ir *Suvažiavimo darbų*, išleistų tremtyje, redagavimo darbas atiteko pačiam Akademijos pirmininkui T. prof. dr. Antanui Liui, S. J., kuris taip pat surado dosnius mecenatus.

Neatrodė, kad taip ilgai klestėjęs Akademijos kūrybinis gyvastingumas ir ištvermingumas blėstų, nes ir vėl esame naujo — jau devintojo — suvažiavimo išvakarėse, laukdami pasirodant ne tik mūsų mokslo "veteranų", bet ir jaunųjų pajėgų. Tikrai ne už kalnų šiemetinis Darbo dienos savaitgalis, rugpjūčio 31 — rugsėjo 2 d., kada įvyks dabar organizuojamas mūsų mokslininkų sąskrydis Bostone. Akademijos centro valdyba apsiėmė surasti ir kvieisti įvairių mokslo sekcijų vadovus, o Naujosios Anglijos židinys sutiko pasirū-

pinti visais techniniais suvažiavimo reikalais. Suvažiavimui Bostono kolegijos patalpos šio universiteto prezidento buvo pažadėtos jau 1971 m., bet, pasikeitus praėjusiais metais prezidentui, reikėjo vėl iš naujo kreiptis ir prašyti sutikimo. Tokiu būdu buvo gautas beveik visas naujo ir modernaus pastato McGuinn Hall pirmasis aukštas, įskaitant auditoriją (talpinančią apie 300 asmenų), dvi erdvas klases ir registracijai tinkamą patalpą. Be to, susipažinimo vakarui buvo rezervuotas erdvus kambarys, esantis to paties pastato penktame aukšte. Taigi, visos paskaitos, simpoziumai, pranešimai ir pilnatosios posėdžiai bus vienoje, pastovioje vietoje. Čia taip pat bus išstatyta grafikos darbų paroda.

Devintojo Akademijos suvažiavimo branduoliu reikia laikyti įvairių mokslo sekcijų veiklą. Centro valdyba yra pramačiusi sudaryti apie dešimtį tokių sekcijų, kad veik visoms mokslo sritims būtų atstovaujama. Mano žiniomis, kurios, aišku, nėra pilnos ir smulkmeniškos, šešioms sekcijoms jau surasti vadovai, kurių uždavinys pasirūpinti sekcijų programų paruošimu ir paskaitininkų pakvietimu. Teologijos sekcijai sutiko vadovauti prel. dr. Vytautas Balčiūnas iš Putnamo, psichologijos — pedagogikos sekciją suorganizuoti apsiėmė prof. dr. Justinas Pikūnas iš Detroito, istorijos sekcijos vadovo pareigas priėmė prof. S. mas Sužiedėlis iš Brocktono, gamtos mokslų sekcijos programos paruošimo darbą apsiėmė dr. Pranas Kaladė iš Bostono, kalbos ir literatūros sekcijos programos paruošimu pasirūpinti sutiko Vladas Kulbokas iš Gulfporto, Florida, o architektūros ir meno sekcija jau prieš pora mėnesių buvo galutinai suorganizuota dr. Kulpos-Kulpavičiaus iš Toronto.

Akad. suvažiavimas vyks tris dienas. Kadangi į tokį trumpą

(Nukelta į 2 psl.)

Maceinos ir Teilhardo dvikova dabarties krikščionio akyse

ANTANAS PASKUS

Teilhardo teorijos santrauka

Lietuviškos raštijos dėmesys Pierre Teilhard de Chardin'ui (1881–1955) buvo gerokai pavėluotas. Šio originalaus mintytojo vardą mūsų spauda pradėjo minėti tik populiarizacijos periodo pabaigoje. Maceinai Teilhardo klausimą staiga perkėlus į filosofinę plotmę, tik maža mūsų mąstančių šviesuolių dalis tegalėjo jį pasekti. Dauguma gi dar nebuvo susipažinusi su T-do evoliucinės filosofijos pagrindais. O su ja susipažinti iš tikrųjų yra vėta. Juk pirmą kartą minties istorijoje moksliniai evoliucijai duota tokia gili perspektyva. Jos pradžioje, jos eigoje ir jos atbaigoje stovi žmogaus protui neprieinamas krikščionikasis Dievas, ta paslaptingoji kūrinių Alfa ir Omega. T-do sistemoje evoliucijos teorija ne tik tapo išvilka iš ateistinių drabužių, bet įgijo prasmingą krikščionišką perspektyvą.

Jau prieš 50 metų T-das pastebėjo, kad sunku rasti rimtesnių gamtos mokslo atstovų, kurie netikėtų į evoliuciją. Šiandien mokslininkai jau neabejoja evoliucijos faktu visose regimose tikrovės plotmėse. Vadinas ir žmogaus pasirodymas (ir vystymasis) žemėje įjungiamas į bendrą gyvybės rūsį atsidavimo ryši. Maceina, nors ir skeptiškai abejodamas (išsivystymo teorija (gyvinai yra kilę vieni iš kitų), neneigia to fakto, "kad žmogus yra išsivystanti būtybė" ("Dieji dabarties klausimai" 66). Ir Maceinai žmogaus "išsivystymas yra neabejotinas" (Ten pat, 67). Šiuo atveju Maceinos ir Teilhardo kardinai nesukryžiuoja. T-das tačiau eina daug toliau. Jis mokslinei evoliucijos teorijai duoda filosofinę bei teologinę interpretaciją. (Tai darydamas, jis tų trijų disciplinų metodų nemašo, kaip neteisingai jam Maceina išmėtinėja).

Mokslininkai tvirtina, kad viskas pasaulyje prasidėjo iš nedaugelio elementų susigrupavimo. Įgimto polinkio stumiamas pasaulis skleidžiasi vis į sudėtingesnes formas. Šitam kosminės medžiagos išsiskleidime, T-do spėjimu, dalyvauja dvi energijos rūšys: skirstomoji (tangentinė) ir jungiamoji (radialinė). Pirmoji (materialinis daikto aspektas) yra atsakinga už horizontalinį medžiagos daiktų susigrupavimą ir plitimą, antroji — už elementų telkimąsi. Skirstomoji energija išreiškia išorinę (medžiaginę) daikto dinamiką, o jungiamoji energija to paties daikto vidinį, psichinį aspektą. Užtat, pagal T-dą, kosminė medžiaga ir kiekvienas daiktas turįs "samonės" arba "dvasios" diegą. Nesistebėkime, kad tos "samonės" diego neorganinė medžiagoj pastebėti negalime. Juk kai kurios kosminės apraiškos pasidarė patyrimui prieinamos, tik pasiekusios tam tikro intensyvumo laipsnio. Pvz., tik kūno dalelei judant išimtinai dideliu greičiu, galima įrodyti greičio įtaką kūno masei. Tikrumoje kūno masė yra veikiamą bet kokia, kad ir mažo greičio. Taipgi ir radioakty-

vumo atradimas parodė, kad cheminių elementų nekintamumo prielaida besanti iliuzija. Klaidinga taigi būtų manyti, kad tai, ko jautriausiais instrumentais negalime patirti, ir neegzistuoja. Negalima todėl neigti ir nepastebimo samonės diego medžiagoje. Taigi pradinė medžiaga yra daugiau nei atomų daugybė. Atomams besigrupuojant, radialinės energijos poveikyje vyksta samonės tirštėjimas, didėjimas (augimas). Evoliucija taip ir eina samonės kryptimi. Samonei T-do teorijoje ir duota pagrindinė rolė evoliucijos scenoje. Kitais žodžiais, evoliucijos ašis yra psichinės-dvasinės, o ne medžiaginės, prigimties. Tiesa T-das supranta, kad žmogus niekad nesužinos kaip (tiksliai) organinė medžiaga išsivystė iš cheminės ar kaip gyvybė iš negyvos materijos. Šioji mįslė gali būti bent dalinai atspėta, tik pavykus vystymosi procesą pakartoti laboratorijoje. Tačiau pačiu evoliucijos faktu T-das neabejoja.

T-do interpretacijoj visatos evoliucija yra ne kas kita kaip didžiulio kosminio gamalo vystymasis. Viskas pasaulyje, įskaitant ir žmogų, jau egzistavo embrioninėje formoj laikų pradžioje. Visa fizinė ir dvasinė medžiaga (tikrovė) jau slypėjo pirmam kūrimo akte, kaip žmogus zigotoj (apvaisintam kiaušinėlyje). Taip per milijonus ir milijardus metų visatos gamalas skleidžiasi į vis sudėtingesnes formas.

Antanas Maceina

Šitokiam savo vystymosi procese jis pereina kritiškus slenksčius (fazės), kurių sąvartoje įvyksta kokybinis pasikeitimas. Pirmoji evoliucijos fazė vadinama kosmogenezine (neorganinė) pereina į biogeninę (organinę), kuri vėliau perkopė į psichogeninę (gyvinę) fazę. Žmogaus pasirodymu žemėje prasidėjo neorganinė ir Kristaus atėjimu kristogeninė evoliucijos fazė. Šiuo metu evoliucijos ašimi yra žmogus, evoliucijos kryptis Omega — Kristus, o jos tikslas — visišką visatos suasmenėjimas. Iš tiesų, evoliucija T-do vizijoje yra žmogaus istorija. Tai labai prasmingai išreiškia ir pa-

grindinio T-do veikalo "Le Phenomene humain" pavadinimas. Tokia teorija kelia daug klausimų.

Metodinis nesupratimas

Pirmąjį smūgį Maceina taiko T-do metodui. Jis tvirtina, kad T-das "beperstojo maišo mokslinę plotmę su filosofine ir teologine" ("Aidai", 1968, Nr. 8, 340). Tokios maišyties išdavo mes šiandien turime "mokslinę" religiją ir "religinį" mokslą (iš tiesų, tokia formulė yra nesamone). Pagrindinė T-do knyga Maceinos įsitikinimu, esanti ne mokslo, bet filosofijos, o gal net kažkokios apgaulingos mistikos veikalas. Pats gi "Le Phenomene humain" autorius ir jo rimtieji komentatoriai šį veikalą patalpina platesnės mokslinės teorijos rėmuose. Apie tai jau buvo plačiau rašyta ("Aidai", 1972, Nr. 9, 416-420). T-das nesuplaka nei religijos su mokslu, nei mokslo su religija, o tik pateikia pilnutinį žmogaus tikrovaizdį. Juk tik atsigręžę į evoliucijos kūgio viršūnę, į visumą, į ateitį, negalėsime nepastebėti ir religijos, kaip vienos iš žmogų supančių regimųjų. Mokslas ir religija T-dui yra dvi vieno ir to paties pilnutinio pažinimo akto fazės. Tačiau tos fazės, mokslas ir religija, turi savitus pažinimo metodus. Kam šis sintetinis priėjimas prie tikrovės nėra aiškus, tam gresia pavojus T-dą neteisingai pakaltinti materializmu. "Tas, kuris turi bent elementarią supratimą, kokių būdu Teilhardas aiškina mokslo duomenis, negali jo apkalinti materializmu" (Ch. Mooney, SJ, Teilhard de Chardin and the Mystery of Christ, 211). Ši vieno iš geriausių T-do žinovų, kun. Mooney, pastaba tinka ir mūsų filosofui A. Maceinai.

Mėginkime metodinio nesupratimo pasekmes paaiškinti paprasta analogija, nesileidžiant į filosofinį žargoną. Sakykime, psichologas parašo platų vystymosi psichologijos veikalą apimantį visą žmogaus gyvenimą nuo zigotos iki gilių senatvės. Savo knygai jis panaudoja naujausius psichologijos, biologijos bei sociologijos mokslų duomenis, suvesdamas juos į prasmingą visumą sintetinės teorijos formoje. (Tarp

kitko, tokio veikalo dabarties psichologija labai reikalinga). Jis aprašytų apvaisinto gamalo vystymąsi motinos gimdoje. Jis išnagrinėtų gimusio kūdikio kūno augimą, brendimą bei nykimą. Jis nurodytų individo kalbos, proto, inteligencijos, jausmų, valios, sąžinės ir tarpasmeninių ryšių skleidimąsi. Kalbėdamas apie asmens vertybinę skalę brendimą, jis (jei pats yra tikintysis ir dar krikščionis) religijai skirtų centrinę vietą, nurodydamas, kokių būdu formuojasi religinis pojūtis, kaip tikėjimas įkvepia žmogaus veikimą bei įprasmina jo gyvenimą. Žinoma, jis neužmirštų įspėti, kad tos asmenybės dimensijos nepasiekia vienodo išsiskleidimo (augimo) lygio nei individuose, nei kultūrose. Išsamus autorius, remdamasis turimais duomenimis, bandys nustatyti bent hipotetinį ryšį tarp brendimo sąlygų ir subrendusios asmenybės bruožų (Tokios "pranašystės" priklauso prie esminių mokslo teorijos žymių). Suprantama šito mūsų hipotetinio veikalo kalba, terminai bus gerokai techniški.

Vargu ar kas suabejos tokio veikalo moksliskumu, bent metodo atžvilgiu. Bet, sakykime, kai kas ims ir pažūrės į šį vystomosios psichologijos veikalą kaip į filosofijos kūrinį. Prieliksime dar, kad mūsų kritikas yra krikščioniškosios pasaulėžiūros atstovas. Tuomet, nuosekliai galvodamas, jis privalės šią filosofiją pavadinti materialistine. Jis išmėtinės autoriui, kam jis nutyli žmogaus sukūrimą, o mini tik kiaušinėlio ir spermos susiliejimą, kam jis nemini sielos, o tik psichinės galios, kam, pagaliau, niekur neteigia sielos nemirtingumo. Autoriui išmėtinės, kad jis paneigias asmens lygybę, pripažindamas skirtingus individų sugebėjimus. Moksliniai terminai taps kiekybiško mąstymo įrodymu. O jei, sakysime, sovietai iš šio veikalo ir išsivers į savo kalbą, tuomet mūsų hipotetinis skaitytojas teorijos materializmui visai neabejos, tuomet jis ją palaikys "pakopa į ateizmą".

Panašius užmetimus Maceina ir daro T-do evoliucijos aprašymui. Jis pagrindinį T-do evoliucijos veikalo laiką filosofija, o gal net mokslo, filosofijos bei teologijos mišiniu. Užtat jis ir daro T-dui priekaištą, kam jis niekur nepaaiškina, "koks yra... visatos medžiagos kilmės šaltinis" (243). Taigi, T-do sistemoje ir nesą Dievo kūrejo. Tačiau šiame regimame (fenomenologinė) plotmė kontekste reikalauja atsakymo į "visatos medžiagos" atsiradimo klausimą būtų tas pats kaip laukti, kad mūsų hipotetinis psichologas pasakytų, kad Dievas įliejo sielą į apvaisintą moters kiaušinėli. Toks reikalavimas peržengtų mokslinio metodo ribas ir kompetenciją. Iš tiesų, fenomenologinė plotmė negalime klausyti, "kokių veiksmų evoliucija prasidėjusi". Šį klausimą privalo kelti filosofija. Nėra teisėta šioje plotmėje daryti priekaištą, kam T-das visą žmogų kildina iš gamtos.

Maceina T-dui išmėtinėja, kad jo sistemoje asmuo yra nepakeičiamas, ne vienkartinis, ne vienintelis: užtat T-do asmens sąvoka nesanti krikščioniška. Tam paremti kritikas cituoja paties T-do žodžius "Jei vienas individas žlunga, nors ir nelauku, tai visados atsiranda kitas individas, kad jį pakeistų" (D.D.K. 271). T-do žmogus neatstojamas tik rūšies prasme. Maceina nepastebi ar nenori pastebėti, kad T-das

(Nukelta į 2 psl.)

Teilhard de Chardin

Maceinos ir Teilhardo dvikova

(Atkelta iš 1 psl.)

čia kalba regimine prasme. Jis kalba apie žmogų, kaip jis pasireiškia žemėje, o ne — kas yra žmogus savaime. Regimine prasme mes visi esame pakeičiami. Esu tikras, kad pavyzdžiui, Maceinai ar kokiam Teilhardininkui mirus, filosofijos pažangai nesustos. Jų vietą pakeis kiti. Žinoma, jei visi žmonės pradingtų nuo žemės paviršiaus (visi žmonės kaip rūšis) tuomet evoliucija sustotų, nes nebūtų, kas juos pakeistų. Ar tokie teigimai jau yra žmogaus suniekinimas? Visa bėda, kad savo teigimui paremti Maceina cituoja T-dą iš konteksto, tai yra — priskiria T-dą žodžiams tokią nuomonę, kokia tinka kritiko tezei paremti, o ne tą reikšmę, kurią pats autorius naudoja, kuri plaukia iš konteksto. Su T-du tai padaryti labai lengva, nes jo raštai ištiesia po visas sritis: mokslinę, filosofinę, psichologinę, teologinę dvasinę literatūrą ir net pereina į įkvepiančią poeziją. Nesupratus T-do metodo, jo terminų perklinojimas į įvairias pažinimo plotmes įvyksta nejuokomis. Maceinos kritika mirgėte mirga tokiais klaidingais perklinojimais. Štai kitas pavyzdys. Maceina teisingai pastebi, kad, pasiekusi savisamone, evoliucija nebėga testis, nes ji nebėga kildinti naujų lyčių. Gi T-das to nesupratus ir todėl skelbęs „visatos suasmenėjimą (personalisation) ir po asmens pasirodymo pasaulyje“ (DDK 272). Ir vėl tas nematomas metodologinis nesupratimas. T-das čia kalba ne apie visai naujo asmens, žmogaus pasirodymą, bet apie jo psichosocialinį vystymąsi. Žmogaus psichinės galios (protas, valia, jausmai) auga, bręsta, vystosi. Tai teigia ir pats kritikas (DDK 66, 67). Individuams asmenėjant, tai yra psichikai psichologiškai bręstant, bręsta ir visa žmonių kultūros, mokslo bei tarpusavio bendrystės atžvilgiu. Taigi Maceina T-do aprašymams suteikia ontologinę prasmę ir tuomet daro tai, kuo jis pats savo kritikus apkaltina (Draugas, 1972. XII 16, 5).

Tą pačią kritiką Maceina pakartoja ir meilės atžvilgiu. Čia vėl Maceina suplika ontologines ir regimines meilės plotmes (DDK 272-274), palaiddamas T-do mintis svaigčiojimu, nes T-ho meilėje nepalieka nieko asmeniškio. Viena iš tų svaigčiojimų, žymių yra ta, kad T-das kalba apie „kosminį jausmą“, „visuotinę meilę“. Psichologiškai (manau, kad ir krikščioniškai) T-do meilės supratimas yra labai gilus. Pilnutinė meilė jima ir žmonių meilė. Gi kalbėti apie meilės vystymąsi aplamai, tai dar nereikia paneigti individualinę meilę (meilę, sakysime, tarp Jono ir Marijos). Ir vėl kartojasi nematoma metodinio nesupratimo išdava.

Maceina laiko T-dą evoliucijos komisarų (DDK - 277) (terminą pasiskolino iš kitų kritikų), nes, jo ir jo sekejū nuomone, tik elitas evoliuciją vedas, o kiti dirva paruošia. Taigi kiti yra tik šiukšlės, tik trąša kitiem asmenim (DDK 280, 281). Teilhardas šioje vietoje taipgi nefilosofuoja, o tik aprašinėja faktus. Argi visi 4 milijardai žmonių pasaulyje yra Einsteinai, Beethovenai, Dantės, Von Braunai, Maceinos? Argi visi Bažnyčios žmonės yra šv. Teresės, šv. Ignacij Lojolos, šv. Kazimierai? Šventieji yra katalikų Bažnyčios religinis elitas — antžmogiai. O gal Bažnyčia, paskelbdama juos šventaisiais, kitus tikintuosius paverė trąša?

Ta pati istorija pasikartoja ir su asmeniniu nemirtingumu. „T-das niekur aiškiai nekalka nei apie atskiro asmens nemirtingumą, nei apie pomirtinį jo likimą“ (DDK 275). T-das aiškiai asmeninio nemirtingumo nepabrėžia savo veikale „Le Phenomene humain“, nes ten jis dėsto savo mintis mokslinės

hipotetės rėmuose. Gi žmogaus nemirtingumas yra už mokslo kompetencijos ribų. Tačiau ir tame veikalė, pabaigoje, jau implikuoja asmens nemirtingumą. Šalia to nereikia užmiršti, kad T-das pasirinko aprašyti žmogaus — žmonijos likimą, jos istoriją ir ateitį aplamai, o ne svarstyti atskiro žmogaus egzistencinį likimą. Iš to beigi dar neseika, kad T-dui „asmeninis nemirtingumas lieka neišskus (DDK 275). Galėtume jį apkaltinti vienpusiškumu, bendrosios evoliucijos perdėtu pabrėžimu, bet joki būdu ne atskiro asmens paneigimu. Metodinio sankirčio ir jo pasekmių pavyzdžiai dar nesibaigia, bet šio rašinio rėmai neleidžia jų toliau plėsti.

Filosofinė T-do kritika

Teilhardinė kosminės regimybės (fenomeno) analizė atveda mus prie filosofijos slenksčio. Tuoj pat šioje vietoje ir kyla du klausimai. Visų pirma: ar galima T-do argumentus suderinti su tradicine krikščioniška filosofija (kaip matėme, mokslinės teorijos plotmėje tie argumentai nesudaro jokių sunkenybių). Radus teigiamą atsakymą į pirmąjį klausimą, norėsis žinoti, kokios naujos šviesos (senom problemom) meta T-do teorija ir kokią kryptį ji nurodo filosofinės minties rutuliojimui.

Pats T-das teikė, kad jo evoliucijos teoriją galima interpretuoti tradicinės filosofijos rėmuose. Žinoma, jis suprato, kad klasikinė (aristotelinė-scholastinė) metafizika tam tikruose taškuose bus reikalinga papildymo bei išplėtimo. T-do nuomonei pritarė ir P. Marechal, žymus jėzuitų filosofas. Jo įsitikinimu tam tikras evoliucinis testinumas (nenutūkstatumas) nuo medžiagos iki žmogaus galima lengvai įtaipinti į aristotelines priežastingumo teorejas. Teologai ir filosofai pvz. tiki, kad dvasinė siela sukurama tik „kūne“ (in corpore) ir veikia tik jungtyje su medžiaga. Šitoks tikėjimas bergi automatiškai priima „nooferos“ egzistenciją būtiname ryšyje su likusiu medžiaginiu pasauliu. Tokiu būdu pasidaro galimas ne tik kūno, bet ir viso žmogaus „gamtinis mokslas“ (natural science) kuriame palieka vietos ir laisvės.

Kardinolas Jean Danielou, SJ taipgi nemato esminio prieštaravimo tarp T-do evoliucijos teorijos ir krikščioniškos filosofijos. Kardinolas dar ir taikliai nurodo ypatingą T-do nuopelną filosofijai. „Jis kuria metafiziką kaip savo dienų mokslo praplečimą“ (žiūr. P. Teilhard de Chardin, Human Energy, 14). Jis tai daro, eidamas prie gyvųjų tikrovės metafizikos šaltinių, tai yra prie pilno tikrovės pripažinimo, tikrovės kaip ji pasirodo mums empirinių mokslų šviesoje. Šitoji T-do pamoka regis, būtų naudinga ir mūsų filosofui Maceinai. Ypač „Laiskuose mano kritikuose“, jis taip „švariai“ atskiria mokslą nuo filosofijos, taip suskaldė tikrovę į gabalus, kad žmogus pradėdė stebėtis, ar iš viso tie „švarūs gabalai“ besusiklįja į vieną prasmingą visumą. Regimine plotmė kosmologijoje nutolsta nuo ontologinės, siela nuo kūno, profaninė istorija nuo sakralinės. Gaunasi įspūdis, kad Dievas, sukūręs pasaulį, jį palaidas tik „ontologiškai“. Palaipsniui jis pasitraukęs iš gamtos, iš profaninės (pasaulinės) istorijos, pasiklidamas tik Bažnyčios istorijoje. Gi Viešpaties ir žmogaus sakralinė ir profaninė istorijos pasidaro „du didžiuliai priekai, raugės, laukiančios sudegimo, ir kviečiai — kluonų pastogės.

a) Teilhardo terminijos problema

Norėdamas nurodyti ryšį tarp medžiaginės ir dvasinės tikrovių, tarp mokslo ir metafizikos, T-das

Rūpintojėlis (detalė) lietuvių pranciškonų bažnyčioje, Torontė, Kanada. Medžio skulptūrą Vytauto Kašubos. Nuotrauka Vytauto Maželio

mokslines kategorijas išverčia į metafizines, pasinaudodamas analogijos principu. Įvairiose tikrovės plotmėse jis randa panašumų (neorganinės, organinės ir dvasinės egzistencijos laipsniuose). Tie panašumai išreiškiami ontologija. Labiau pažįstamos tikrovės pagalba aiškina mažiau pažįstama, aukštesnė tikrovė. Šiuo principu naudodamasis, jis randa kelis dėsnius (suderinumo, evoliucijos, asmenėjimo, visuomenėjimo), kurie ir įgalina mus tikrovę mastyti jos visuomenėje. Be analogijų nėra iš viso metafizikos. Šioje vietoje ir vėl Maceina kerta T-dą, prikašiodamas, kad jo fizikos terminai, arba, kaip jis vadina, kiekybės kategorijos išduoda dančios T-do materialistinės tikrovės sampratą (materialistinę filosofiją). Juk T-das savo raštuose varinėja tokius žodžius kaip „žmogishkoji molekulė“, siela vadina „dvasiniais pasaulio atomais“, Kristaus atėjimą „ilgesio susitelkimu“, meilę „mūsų sielos syvais“, „dieviškąją aplinką“, „dvasios judinimą okeanu“ ir t. t. Taigi, kas vadina žmogų molekulę, siela — dvasiniu atomu, medžiaga sielos syvais, tas neskiria dvasios nuo medžiagos, pabrėžiant, monistas.

Toks yra T-das. Įrodymas toks aiškus, paprastas ir suprantamas. Dėra, argumentas per paprastas ir išvada per grubi ir klaidinga. Kritikos žino, kad poezija pvz. naudoja tik konkrečius terminus vaizdinčius (kiekybinius) žodžius, bet tais žodžiais ji gali išreikšti daugiausia filosofijos nei abstraktūs terminai, atitrauktos „kokybinės“ sąvokos. Kas skaitė Putino eilėraštį „Sonnambulas“, tas negalėjo nenustebti jo gilia metafizika. Maceina poetas tai labai gerai žino, tik Maceina filosofas užmiršo tai pritaikyti kai kuriems T-do rašams (Himnas medžiagai). Sumaišęs T-do mokslinę, filosofinę ir teologinę plotmes, Maceina toms plotmėms netaiškai analogijos principo. Štai dėl ko iš jo kritikos malūno išbėrėjo tik monistiniai, materialistiniai miltai.

b) Teilhardo filosofinių kategorijų šviesos

Maceina visą T-do filosofijos kritikos svorį remia dviem taškais: „visatos medžiaga“, talpinančia sąmonės diegą, ir viso žmogaus (siela ir kūno) kilimą iš gamtos. Šios dvi T-do prielaidos, Maceinos manymu, ir paverčia visą evoliucinę filosofiją

medžiagizmu arba spiritualistiniu monizmu. Kitaip tariant, T-do filosofijoje dvasia yra medžiaga ir medžiaga dvasia. Arba — viskas medžiaga. Iš tikrųjų, T-das šioje vietoje (tuose dvejuose atramos taškuose) daug nesiskiria nuo aristotelinės — tomistinės filosofijos. Juk scholastikoje mes kalbame apie augalo sielą, gyvulio sielą ir žmogaus sielą. Niekam bergi neatina į galvą tas sielas sutapatinti — žmogų paversti augalu. Tai nedaroma dėl to, nes prileidžiama, kad Dievas specialiu veiksmu gyvulio sielą perkėlė į žmogaus, tai yra į kūną iljejo dvasinę sielą. Dievas yra tiesioginė dvasios priežastis. Tačiau ir T-do filosofijoje (ne fenomenologijoje, kaip neteisingai Maceina pasiuko-damas jam prikiša) Dievas yra visos ko priežastis. Dievas evoliuciją pradėjo, palaiko ir atbaigia. Dievas yra Alfa ir Omega. Skirtumas čia tik toks, kad T-das neleidžia Dievui specialiu, pripuolamui būdu kirsti į evoliucijos vyksmą. Bet apie tai vėliau. Dar stabtelėkime prie T-do „sąmonės diego“, keliančio tiek daug sunkenybių.

Statinė filosofija prileidžia vystymąsi ar net evoliuciją, bet tik pripuolamybės rėmuose. Daiktai keičiasi, vystosi tik pripuolamai, ne esminiai. Taigi, jei būtų iš buklės A pareina į buklę B ji vis tiek esmėje pasilieka ta pati. Lygiai taip pat, vala būti ir su T-do evoliucine teorija. Jei sąmonės diegas kosminėje, pirmąkart medžiagoje išsivysto žmogishką dvasią nooferoje, tai ji (dvasia) privalo esmėje pasilikti ta pačia. Vadinasi, jau pradžioje, „visatos“ medžiagoje jį jau buvo asmeninė dvasia arba nooferoje, žmoguje jį tėra tik medžiaga. Logiškai užtat Maceina ir teigia, kad Teilhardo evoliucija yra nesamone arba pan-teizmas. Vadinasi, priimti T-do evoliucijos teoriją, tai reikštų priimti panteizmą, arba materializmą. Štai dėl ko įspėti krikščioniškąjį pasaulį apie teilhardiškos baicilos nuodindumą Maceina ir laiko vienu iš dabarties „didžiųjų klausimų“. Iš tiesų, T-do nuodingoji bacila tebesiplečia. Pvz. šio krašto 41 proc. jaunosios katalikų kunigijos prisi-pažįsta, kad T-das turėjęs įtakos jų pasaulėžiūros formavime. Ar never-tėtų tada „Krikščionis gyvenime“ redaktorį pasirūpinti „didžiųjų da-

KERTINĖ PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

laiką reikia sutalpinti dešimtį sekcijų ir du pūnates posėdžius, visoms sekcijoms teks veikti paraleliai. Trečiosios dienos popietėje pratomas baigiamasis pilnatis posėdis, kuris bus skiriamas Akademijos 50-ties metų gyvavimo sukačiai paminėti. Nors iš tiesų ši sukačiai buvo švenčiama pernai ir tinkamai atžymėta New Yorko židinio suroostame minėjime, Akademijos vadovybė pageidauja, kad jubiliejus būtų in corpore atšvęstas. Tos pačios dienos vakare planuojama suroosti iškilmingas vaišes. Tam reikalui židiny rezervavo salę Lietuvių piliečių draugijos patalpose So. Bostone.

Pati Darbo diena skiriama iš-

balties klausimų“ angliškąju vertimu?

Regis, sąmonės diegą nuo materialistinės interpretacijos išgelbsti moderuotojo proceso kategorijos. Tai yra ne kas kita kaip išplėsta ir kiek papildyta aristotelinė sistema. Joje substancija paverčiama procesu, tapumu; būtis — dar besivystančia, tampančia būtimi; tapatybės principas logikoje — prieštaravimų principu; egzistencija, kaip izoliuotas buvimo aktas savyje — į buvimą kaip santykį, vienybę. Bet visos šios kategorijos ir jų pritaikymas T-do evoliucijos interpretacijai jau buvo dviem progom plačiau išaiškintos (žiūr. „Aidai“, 1969, Nr. 5 ir „Aidai“ 1973, Nr. 1). Šios kategorijos jau slepiasi T-do teorijoje.

Baltazaras, vienas iš moderuotojo proceso atstovų, jas tik išryškina. Šių kategorijų perspektyvoje sąmonės diegas kosminėje medžiagoje yra esminiai skirtingas nuo savisa-monės (žmogishkos dvasios) nooferoje. Tas sąmonės daigas yra tik prieš — dvasia, iš kurios išsivystė žmogishkoji dvasia (nepamirškime, šito proceso pirminė, galutinioji ir veikiančioji priežastis yra Dievas). Besivystančioji būtis, o kiekviena būtis yra tampanti, pasiek savo pilnutinę esmę tik vystymosi gale, tik omegos taške. Sakysime, kas žmogaus zigota iš tikrųjų yra krikščioniškos filosofijos perspektyvoje, paisiškės tik po mirties, jai susijungus su savo Tvėrėju. Tik tuomet žmogus bus pasiekęs pilną savo esmę. Tik tuomet jis bus tuo, kuo jis yra. Visam tam augimo procese subjekto pasilikis, tas pats individas (asmuo, jei norit) bus zigotoje ir tas pats sėdės prie Dievo sosto. Argi tarp zigotoj slypinčio žmogaus diego ir prie Tvėrėjo kojų sėdinčio šventojo tėra tik akidentalūs skirtumai? Kogi tad stebėtis, jei tarp sąmonės diego „kosminėje medžiagoje“ ir žmogishkos asmeninės dvasios (sąmonės) Teilhardas mato esminį skirtumą.

(Bus daugiau)

PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKIJ, AUSIJ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS

2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

REZID. TEL. 239-4683

DR. K. G. BALUKAS
Akusierija ir moterų ligos

6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building). Tel. LU 5-0446
Pirmą ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAZYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street

Kampas 63-šios ir California. Pirmad., antr., ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro. Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val. Trečiad. ir penktad. uždaryta. Ofiso telefonai 476-8949. Resid. tel. WAlbrook 8-8048.

vykai į Atkos muziejų Putname. Kadangi daugeliui Akademijos narių ši retenybė dar nėra matyta, centro valdyba nori suinteresuotiems sudaryti sąlygas su Alka susipažinti. Ši ekskursija tur dar ir kitą motyvą. Savo apsilankymu Alkoje mūsų mokslininkai nori pagerbti Akademijos gametį mecenatą ir garbės narį prelatą Jurą, kuris, kaip visiems gerai žinoma, yra muziejaus steigėjas ir valdytojas.

Kad suvažiavimo bendrasis valdas būtų kiek galima pilnesnis, reikia pridėti dar vieną žinutę. Sekcijoms užbaigus savo darbą, bus iškilmingai įteiktos žurnalistikos ir mokslo premijos.

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
603 VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Suite 66 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2221

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet. antr., penkt. 1-5 treč. ir šešt. tik susitarus

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street

Val. pagal susitarimą: pirmad. 1 ketv. 1-4 ir 7-8; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6966

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Resid. Tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSIERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne atsiliepa, skambinti: MI 8-0001

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akij Ligos

3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 3-2220

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 12 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 653-1251

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4150

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-7 val. ir 6-8 val. vak. Išklyrus trečiadienius. Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3925 West 59th Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-3 val. p. p. 6-8 val. vak. Trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING

7186 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 2 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofiso telefonai HE 7-1100

Perskaite „Draugą“, duokite jį kitiems pasiskaityti.

kurių mecenatas yra kun. dr. Juozas Prunskis. Akademijos vadovybė tikisi, kad savo laimėtas premijas atvažiuos atsiimti prof. dr. Eretas iš Šveicarijos ir T. prof. dr. Rabikauskas, S.J. iš Romos.

Viečioje baigiamųjų pastabų ir entuziastingai skelbiamų vildų, lieka tik pasakyti, kad laukiamas suvažiavimas nebus dangėiu užvožtas žiburys. Jis nėra skiriamas vien tik mokslo žmonėms, vien tik katalikams, bet visa lietuviškai bendruomenė. Visa tai sakome ne tuščiai ir ne iš mandagumo, bet su įsitikinimu.

J. L. N.

DR. NINA KRAUCELI
KRIAUCELIONAITĖ
AKUSIERIJA IR MOTERŲ LIGOS

6132 S. Kedzie Ave.
WA 5-2670, neatsiliepęs skambinti 471-0225. Valandos pagal susitarimą.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 8-9901

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

2454 West 71st Street
(71 ir Campbell Ave. kampas)

Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 8 val. popiet. iki 7 v. vak. Šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5191
Tikrina akis. Pritaiko akinimus ir „contact lenses“

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-740

Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadienis uždaryta.

Ofiso tel.: 799-3720

IZOLDA M. RADVIL, M.D.
AKIJ GYDYTOJA IR CHIRURGE
3235 V. VOLLMEYER

(Kampas 208 St. ir Kedzie Ave.)
Floresmoor, Illinois 60422

Valandos pagal susitarimą.

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA

2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet. ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare

Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5541

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRowell 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. o. r. ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija

Ofiso 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-6396

Valandos: 2-3 v. v. penktad. 10-11 ryto 2-8 val. vak. Šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta

Resid. tel. WA 5-3000.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos

Ofiso ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223.

Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-5125. Namų GI 8-6190

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE

6648 South Albany Avenue
Val. pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak. penktad. ir šeštad. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-0446

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZILOBAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road

Ofiso tel. 767-5141. Namų 628-9999
Val. pirm. antr. ketv. 1-5 ir 6-8 penktad. 2-4. Šešt. pagal susitarimą.

Pomėgis išlikęs visam gyvenimui

Pašnekesys su mūsų poezijos recitalių veteranu St. Pilka

Kažkur esu skaitęs, kad kamerinės muzikos koncertų ir poezijos recitalių gausa yra pats tikriausias tautos ar bendruomenės kultūringumo barometras. Deja, kad išsivijoje jų būtų apstu, negalėtume čia tvirtai pasakyti. Bet vis dėlto yra. Todėl ir būna smagu išgirsti, kad poezijos vakaras vėl rengiamas. Ir rengiamas net paties mūsų poezijos recitalių, galėtume sakyti, pradininko Stasio Pilkos. Įvykių beveik išvakarėse nepavargstant mūsų poezijos bičiulį Stasį Pilką čia ir užkalbiname, kaip ten visa buvo ir kaip dabar yra ryšium su savo poetiška ja patirtimi ir pačia mūsų poezija.

— Kurie motyvai ir kada lėmė, kad Jūsų širdį ir dvasią pagriebė poezija?

— Atvirai prašnekanč, poezija domėtis (ar ją žmonėms transliuoti) paskatos iš nieko nesu gavęs, jokio tam postūmio iš niekur nebuvo. Pomėgis atsirado savaime ir išliko per gyvenimą. Lygiagrečiai, regis, atsirado ir noras (o gal būtinybė) pačiam imtis eiliavimo. Tačiau pastarasis procesas, įsismarkėjęs, kaip nejuokiamai atsiūgdavo. Kol ir vėl sukeldavau naują nerimą. (Tiek tik prisimenu, kad pats pirmas rusų kalba mano eilėraštis buvo tikrame žurnale atspausdintas, kai buvau vos trylikos metų.)

Tuos poetinius bandymus paprastai draskydavau ir išdidžiai degindavau. Buvo išlikę keli, bet pokario metais Kaune žuvo. Dažniau bei atkakliau eiliuoti ėmiau jau išsivijoje. Irgi protarpiais ir "padūkimui" užklupus.

Bestudentaudamas, lygiagrečiai su būtinomis disciplinomis, laikiau vadinamą Pasaulinės literatūros studiją. Nutuokiantieji

vyrų — poetai Nikolaj Gumiliovas ir Aleksandras Blokas gerokai praplėtė poezijos akiračius, gi profesorius Aliksiejevas pamokė, kaip dera poeziją verst.

Kas pastūmėjo į šias poetinio amato studijas, atsakymo tam šiandien nerandu. Betgi anuo metu rusiškai buvau prirašęs nemažai popieriaus. O vienas, pilnai, deja, neprisimintinas, eilėraštis nei ir dabar mane patenkina. Nes kažkoks "čiurlioniškas".

Jei kam įdomu, eilėraščių kūrybai nusilenkdavau, kai neturėjau kitokių veržlumui akstinių. O rašyti sekė tik vakarais ar net ir nakties metu.

Taigi, motyvų poezijai širdį įsigalėti, kaip jau prasitariau, nerandu. Betgi, matyt, veikė nuotaikos, aplinkos atmosfera. O gal net ir laikinas ar ilgesnis iš Lietuvos pasitraukimas. Prisimenu, ėmiau rašyti Vokietijoje, režisūros studijoms kadaise išvykęs, o taip pat ir laikinai ten pagyvenęs. Silpnėję atgimė ir Amerikoje.

— Kaip Jums gimė poezijos recitalių idėja? Ar ji kūnijos drauge su aktorijos profesija? Kada, kur ir kokio turinio turėjo pirmąjį poezijos recitalių?

— Apie poetinio žodžio recitalių mintis pirmą kartą atsirado Kaune, vokiečių okupacijos laikmečiu. Tariausi dėl Konservatorijos salės, rengiau repertuarą. Konservatorija okupantų buvo uždaryta. O drauge nuskendo ir nebūtų ir ano recitalio masinančių viltis.

Lietuvos aktorių andai poezija estradoje apskritai nebuvo praktikuojama. Išimty tesudarė Ona Rymaitė, šiuos žodžius berašęs ir kurį laiką. Juozas Tysliavos naujoviškesnę kūrybą humoro skraistėmis apvilkdamas, Antanas

Vanagaitis. Tik žymiai vėliau į šį amatą įsijungė Stasys Čaikauskas, Henrikas Kačinskas, jau išsivijoje džiuginęs retu poetinio žodžio perteikimo meniškumu.

Prisimenu, kaip didelės galios aktorius Petras Kubertavičius syki turėjo, drauge su kitais, paskaityti viešai eilėraštį. Jis ne tik pats virpėjo ir drebojo, bet ir frako "uodegos" iš baimės išsirus skraidė. "Velniai griebtų tokią kančią!" porą dieną po to pasirodymo keikėsi. (Atrodo, kad aktorai labiau mėgsta sceną.)

Ar poezijos viešas interpretavimas kūnijos su aktorijos profesija? Mančiau, jog tai skirtingos sritys. Aišku, padeda sceninė technika, betgi būna kitokia interpretacijos medžiaga ir kitoks su klausovais ryšys. Buvau tarp kitko, vienintelis, praktikavęs melodeklamaciją, tai yra poezijos su specialiai parašyta muzika skaitymą. Atrodo, kad neužtekdavo pačios poezijos muzikos, o ją norėjosi paryškinti dar kitokių melodingumu.

Deklamavimas šio šimtmečio pradžioje lietuvių tarpe buvo ne tik populiarus, bet ir labai mėgiamas dalykas. Į Kauną atvykęs, bemaž tapau įtrauktas į estradinę poezijos skaitymą. Šios pastangos atnešdavo ir kuriozų: kartą, atvykęs su pianiste į šiaulius poezijos, melodeklamacijos bei monologų vakarui, iš rengėjų sužinojau: "Visi bilietai į tamtos koncertą Miesto teatre jau išparduoti". Apėmė siaubas: ką gi tokiai miniai galėsiu duoti, nuo kojų nenuvirsdamas? Laimė, gatvėje sutikau pro šiaulius uravažiuojantį solistą Joną Byrą. "Ar sutiksi šįvakar dainuoti mano koncerte?" — "Jei mokėsi šimtą litų, esu pasiruo-

Stasys Pilka

šęs". Sutarėm, įsiai dainavo, ir man apalpti neteko. Šiandien šypsausi: Sic transit gloria mundi.

Apklausa pataria pasakyti, kur įvyko mano pirmas recitalis? Atsakau: Vienos mieste, 1945 m. pradžioje. Poetas Bernardas Brazdionis atsiuntė dovaną: savo paties ranka kaligrafiskai perrašytą "Svetimi kalnai" rinkinį. Nostalgiska poezija pagavo, nutariau pristatyti klausovams. Visas vakaras buvo skirtas vien šiam poetui. Nuotai kingai talkininkavo pianistas Andrius Kuprevičius. O iš atminties neišbėsta jauki baltai geltona salė — retas poezijai fonas.

— Kurie Jūsų recitaliai pasiliko dūšioje labiausiai atmintini ir kodėl?

— Prieš atskleisdamas su re-

čitaliais surištus sekretus, išdrįstu pasidžiaugti, jog pirmą sykį gyvenime viešai su eilėrašciais pasirodžiau Petrapily dar gimnazisto uniformoje. V. Sruogienės dovanota Balio Sruogos studija "Lietuvių teatras Petrapily" mini du tokius įvykius, vieną sykį net bisuojant. O kodėl turėčiau džiaugtis? Nes deklamavau lietuviškai. Ir tai buvo viešas debiutas.

I klausimą, kurie recitaliai pasiliko atminty, bandau išskirti tuos, kurie įvyko, sakyčiau, retesnėse aplinkybėse. Vienas jų, buvo Vienybės namo salėje, Brooklyn, N. Y. Stilingi baldai, liustras, geras klimas. Publikoj Vincė Jonuškaitė, Adomas Galdikas, Antanas Skėma, Juozas Tysliava ir daug kitų kultūringų poezijos mėgėjų. Atsimenu, po recitalio priejo A. Skėma ir sa-

ko: "O kaip tamsta šįvakar skirtingai dirbai!" Atsakiau: "Mie-las kolega, tai jūs, klausovai, įgalinot mane dirbti taip, kaip noriu. Ir už tai padėkos tik jūs esate nusipelnę".

Aplamai imant, įvairiose sąlygose publika pasirodydavo pakankamai jautri ir imli. Nesvarbu, ar tai buvo keli šimtai klausytojų, ar kukliau gausūs būriai.

Recitalių, palyginus buvo daug ir po kiekvieno pasikildavo šiltas įspūdis. Tačiau būtų nemandaga skaitytojus varginti sentimentaliais prisiminimais, todėl tikiuosi, labiau tiks papasakoti apie karštesnės atvaizduoti su stovyklos tragikomišką, ryšium su recitaline praktika, nuotyki. Man, kiek prisimenu, siaubingai nuomžm.

Anuo laiku teko vadovauti tautybių trupei, važinėjančiai po Bavariją. Pokario metu vokie-

čiams dar nebuvo leista rodytis scenoje ar estradoje, tad pramogomis turėjo aprūpinti užsieniečiai. Vienų tokių gastrolių reikalas teko nuvykti į kažkokią vietovę (kurios pavadinimo, užmušk, nebeprisimenu). Reikalas sutvarkęs, žengiau į geležinkelio stotį, kad grįžčiau į Miuncheną. Pakely prisistatė tautietis. Ėmė skustis, kad pabėgėlių stovykloje yra išsilgę lietuviško meninio žodžio, ragino alkį numalšinti. Pasiteiravau, kiek gi lietuvių stovykloje yra? Tautietis užtikrino, kad su vaikais ir paaugliais keturiasdešimt tai tikrai atsiras. Pažadėjau mano spektaklio išvakarėse atvažiuoti su stovyklos lietuviams pabendrauti. Atvykau, kaip buvo sutarta. Įgalotinis pavietė pas save, jo žmona pietumis pavaišino. Ir nors prieš recitalius (Nukelta į 4 pusl.)

Danguolė Sadūnaitė

VAIKAI IR MOTINA

1.

Pirmasis pavasario lietus —
tai geltonas
dūdavimas
krikštų roms — — — —

2.

Aš stovintis, sėklus
vanduo ..

Mano vaikai,
upės
gyvsidabriu
braidžioja — — — —

taškydamiesi
džiaugsmu ..

SAULETEKIS

Tai kitas skausmas —

kai tavo pievos,
laukai
mane užlieja ..
: : : :
Kai vaikštau,
plačia —
raudona
Tavo sielos gatvė — — — —

Pora ištraukų

iš konkursinės apysakos "Nuo devynių ligi pirmos"

Nijolė Jankutė

Pirmosios pamokos

1968 m. sausio mėn. 6 d

Šią dieną turėčiau įrašyti raudonu rašalu, kaip svarbų įvykį, bet tokio rašalo neturiu, tik raudoną pieštuką. Tiek to. Ši data ir visai neužrašyta paliktų atmintyje.

Taigi šiandien buvo mano pirmas mokytojavimo šeštadienis. Niekada nemaniau sugrįžti į "Kudirką", bet kai įėjau, savas ir jaukus atrodė tas senas pastatas, kuriame penkias dienas veikia amerikiečių Booth Tar-kington vardo pradinė, o šeštąją — Dr. V. Kudirkos žemėsinioji ir aukštesnioji lituanistinė mokykla. Trumpai — KZALM. Tas su-trumpinimas man visada primena čiadulį, ir vėl pamačiau jį, užkabintą ant mokytojų kambario durų, nusisypsojau. Niekas taip gremėždiškai neskamba lietuvių kalboje, kaip tokie sutrumpinimai, bet ponas Burneika juos labai mėgsta.

Prieš pat skambutį pradėjau jaudintis ir gailėtis, kad sutikau pavaduoti poną Vilimą. Nė nepajutau, kaip mano rankose atsirado IVA skyriaus dienas ir kaip atsiradau prie klasės durų. Ponas Burneika mane stumė įstėmė vidun, pats pravedė maldą ir pradėjo mane vaikams girti — kaip jauną, kaip gerą, geriausiais pažymiais baigusią tą pačią KZ-

ALM ir dabar ateinančią "savo žiniomis pasidalinti" su jais — ketvirtokais!

Mokinukai sėdėjo ramiai, visi smalsiai žiūrėjo į mane, bet iš veidų mačiau, kad jie nieko negirdi, ką vedėjas sako. Stovėjau prispaudusi dienną ir, kad nesijausčiau kvailai, galvojau apie B. Tarkington. Man rodėsi, kad jis ir Dr. V. Kudirka būtų gerai sutikę. Tikriausiai B. Tarkington būtų Dr. Kudirkai užrašęs savo "Magnificent Ambersons". O Kudirka jam — savo "Viršūninkus". Ir abu būtų galėję kartu pasijuokti.

Kai pagaliau vedėjas išėjo, palinkėjęs man "geriausios sėkmės lietuvių dirvonuose" (kodėl mūsų vyresnieji vartoja tokius nuvalkiotus posokius? Juk jie skamba kaip prakalbos ir nieko vaikams nereikšminga), aš nebežinojau, nuo ko pradėti. Gramatikos pamoką abiemis skyriams buvau seniai paruošusi. Man rodėsi, kad viską moku atmintinai, bet tą momentą visai nebežinojau, ką daryti. O dvidešimt vaikų sėdi ir žiūri, ir laukia, kada "panele mokytoja susimsas". Baisus jausmas. Laimė, kad pamačiau mažą Vyto sesutę antrame suole.

— Labas, Jūlyte! — pasakiau kvailai, bet įtampa atsligo.

— Labas, Rita! — linksmai cyptelėjo Jūlytė ir išraudusi pasitaisė, — panele Rita, panele mokytoja!

Visi ėmė juoktis, ir mano pamoka laimingai prasidėjo. Nors buvau pasiruošusi, pagal vedėjo nurodymus, aiškinti veiksmažodžių laikus, bet po pirmų sakinių pajutau, kad kalbu sienoms ir langams. Vaikai ėmė šnibždėti. Gale klasės pasigirdo pristopintas kikenimas. "Ouch!" spygtelėjo kažkuri mergaitė, o kita pradėjo skustis:

— Panele mokytoja, Albertas... is pulling Onytė by the hair!

— I do not! — užgincijo papūstžandis Albertas paskutiniame suole.

— You do, too! — ziržiančiu balseliu prabilo ir Onytė.

— Panele mokytoja! Jis... alw... visad... naughty. Jis tikrai pulino Onytės plauką... — skubėjo vargšą Albertą paskusti dar viena mergaitė.

Aš nusigandau. Ne dėl to, kad Albertas "pulino Onytės plauką", bet kad vaikai nemokėjo lietuviškai. Kai aš buvau ketvirtame skyriuje čia, toj pačią "Kudirkos" mokyklą, man rodos, mes visi geriau kalbėjome. Toks liūdnas skirtumas po septynerių metų.

Pasikviečiau išdykėlį Albertą ir visas skundas prie lentos. Klasei paaiškinau, kad darysim eksperimentą. Tą žodį visi suprato, bet ką reiškia "bandymas", žinojo tik viena Jūlytė.

Albertui liepiau užrašyti: Experiment — BANDYMAS.

— Dabar mes padarysim... — pradėjau sakyti.

— Bandymą? — paklausė Albertas ir patenkintas išsišiepė.

— Gerai, Albertai. Bandymą... Bandysim

Rašytoja Nijolė Jankutė-Užubalienė. LB švietimo tarybos jaunimo skaitinių konkursan atsiuntusi jūrų komisijos išskirtinai atžymėta apysaka "Nuo devynių ligi pirmos". Apysaką netrukus išleis Akademinės skaitijos leidykla.

Nuotr. Z. Degučio

(Nukelta į 4 pusl.)

Pora ištraukų

(Atkelta iš 3 psl.)

— Rita! Malonu tave matyti čia kaip motytoją! Na, kaip? Kaip jautiesi po pirmos pamokos?

Ji apkabino mane tomis žvangančiomis rankomis. Nuo jos raudonų plaukų sklido "Emeraudo" kvapas, kurio nepernešu.

— Tai sėkmės, sėkmės! — kartojo ji, tuo pačiu atsikvėpimu šaukdamą ponai Jocienei: — Emilija, trečiadienį posėdis pas mane. Nepamiršk!

Iš tikrųjų, su manim žmoniškai pasisveikino tik ponas Kuraitis. Jis pasivedė mane į ramesnį kampatį ir ištiesė savo didelę ranką:

— Kolege, Rita! Iš veido matau, kad tavo pamoka neprazūvo. Vėliau bus ir tokių, kurios mirs neprasidėję. Kaip žinai...

— Taip, ponas Kuraiti. Žinau. Mes Aukštesniojo jums ne vieną taip numarinom.

— Gerai, kad suprantai, kaip pamokos miršta. Bus lengviau atrast receptus, kad gyventų.

— Jeigu jūs man padėsit.

— Visada.

Myliu tą poną Kuraitį! Kaip gaila, kad visoj "Kudirkoj" jis tik vienas toks...

Balandžio mėn. 6 d.

Paskutinis šeštadienis "Kudirkoj" prieš Velykų atostogas. Po Velykų daktaras zadėjo nuimti gipsą. Nebegaliu sulaukti! Mane kankina ta koja, kuri negyja, kaip nustatyta. Bet mano mokinukams tas luosumas patinka. Kas šeštadienį jie viens per kitą stengiasi man patarnauti: pastumia kėdę, paduoda kreidą, atidaro - uždaro duris, o lipant laiptais, būtinai prisistato po du ir tempia mane lyg skruzdės šapą. Mano gipsas rainas nuo parašų ir linkėjimų. Vis dėlto ji išmest bus gaila...

Šiandien abiejuose skyriuose manęs laukė staigmena: ir IVa ir IVb radau ant staliuko po margutį ir po velykinį sveikinimą. Vienas margutis bus išraižytas, kitas — vašku išra-

šytas. Abu sveikinimai — namų darbo (atsimena gudruoliai, kad man patiko rašas "Bugs Bunny") su kiškiais, ir viščiukais, ir linkėjimais:

IVa: "Sveikinam su Velikom ir linkėjam daug sudažt margučiu".

IVb: "Panele Rita, sveikinam su Velykom! Linkim kad Velykos būtų labai linksmos!"

Abiejuose skyriuose kalbėjau su vaikais apie "Velikas", kurios turi ilgą Y, ir apie kiaušinius, kurie "dužta" arba "kiūžta", o per Velykas yra "sumušami".

Abu skyriai pripiešė lapus įvairiausių margučiu: kreivų, apvalių, per plonų ir per storų. Bet visi buvo išrašyti tikrai fantastiškais raštais! Gražiausius išrinksiu ir įdėsiu mokyklos laikraštelin.

Pastebėjau, kad vaikams patiko tie įvairūs veiksmožodžiai, reiškią dužimą. Man atėjo mintis iš tų žodžių susstatyti eilėraštuką, kad jie lengviau atsimintų. Štai mano poezijos "kūrinys", kurį mes visi klasėje ne tik rašėm, skaitėm, bet ir dainavom;

Stiklas dužta,
Medis lūžta,
O kiaušinis kiūžta!
Akmuo skyla,
Kai sušyla,
O pietukas dyla!

Žinoma, sušyla ir dyla jau nebereiškia "dužti", bet "ant greituju" negalėjau nieko kito sugalvoti, kad rimuotusi. Pirmąkart pajutau, kaip vis dėlto sunku parašyti net visai trumpą vaikišką "eilutę".

Tačiau mano "eilutė" mokiniams patiko. IV-tame b Birutė net pasisiūlė sugalvoti po sakinį visiems to posmelio veiksmožodžiams. Tai man pakišo gerą idėją: vaikams liepia parašyti po tokį sakinį. Dabar ant stalo turiu 40 sąsiuvinų; kiekvienam jų po šešis sakinius — 240 sakinių! Ir visus reikės man ištaisyti. Kur buvo mano galva, užduodant tokį darbą?

su Lia, aišku. Bet kur? Ar jie sėdi kokioj bohemiškoj senamiesčio kavinėj, ar vaikšto gatvėmis, kaip išvaryti?

Kai mudvi puošėm eglutę, mama staiga pasakė:

— Tule, Rimas įsimylėjęs.

Nors žinojau, kad ji turi pastebėti vėliau ar anksčiau, bet tie žodžiai mane kažkaip nugašdino, ir paleidau iš rankų stiklinį šuniuką, kurį ruošiausi pakabinti ant šakelės. Atsimušęs į radijatorių, jis subiro į smulkytes sidabro šukeles.

— Rimo šuniukas... — pasakė mama liūdnei. — nupirkom, kai Rimas buvo trejų. Mėgdavo pats jį pakabinti ant eglutės. Sakydavo — tiutis am-am...

Man pasidarė baisiai graudu. Kad sudaužiau Rimo šuniuką, kad Rimas buvo nelaimingas, ir Lia... kad mama greit visa tai sužinos ir bus nelaiminga taip pat...

— Tule, tu žinai... — vėl pasakė mama.

— Ka?

— Kas toji Rimo mergaitė?

O, kaip aš stengiausi suvaidinti nežinančią! Bet mama žinojo, kad žinau. Žinojo tuo motinišku šeštuoju pojūčiu, kuris neapgaunamas.

— Ne lietuvaite?

— Ne.

— Ar labai gi jis ją įsimylėjęs?

— Nežinau, mama. Pirmą meilę. Roman-tika. Pirmos meilės praeina...

— Gedas irgi pirmą meilę. Tavo. Neatrod, kad praeinanti, — šyptelėjo mama, ir aš nutilau...

— Matai, Tule, bijau, kad Rimas neįsimylėtų rimtai. Dar ne. Dar ne dabar, kai mokslas prieš akis. Bijau, kad neužsitrenktų jis sau gyvenimo durų, per anksti pasirinkęs, ar per anksti meile nusivylęs...

Mama kalbėjo, delnuose laikydama po blizgantį eglutės burbulą. Man ji atrodė tokia trapi, kaip tie žaislai. Kaip tas nežinojimas, kad Rimas myli Lia. Tas greit dižtantis nežinojimas.

— Mamule, aš nemanau, kad Rimas rimtai. Taip sau flirtuoja, kaip visi...

Mama šypsojosi.

— Rimas nemoka flirtuoti, kaip visi, Rita...

Tavo tiesa, mama. Tavo tiesa. Todėl aš bi-

jau... Todėl tu nerami...

Pokalbis su Stasiu Pilka

(Atkelta iš 3 psl.)

talinį pasirodymą paprastai mažai tevalgau, anąsyk nesusilaukiau net nuo poros stiklelių ir kelių mėselių. Kai šeimininkas išpėjo, jog artinasi manoji lietuviškais žodžiais maitinimo valanda, tinkamiausiu persirengiau, ir abu nuvykome į salę. Teko praieiti pro didžiulį kambarį, kuriame jau sėdėjo kokie penki šimtai piliečių. Užėjom į mažą patalpę, kur rūkėm ir linksmai plepėjome. Iš didžiojo kambario pasigirdavo vis smarkesni ir griežtesni plojimai. Pagaliau manasis cicerone pratarė: "Tai jau laikas pradėti!" — "O kurgi jūsų publika?" — "Nagi ten salėje. Jau labai nekantrauja". — Ar jie visi lietuviai?" — "Kur tau. Mūsų gi čia vien saujelė". — "O kokios tautybės tie žmonės?" — "Yra visokių: lenkų, latvių, estų, rusų, net keli vokiečiai". — "Ka gi aš darysiu, atvažiuau gi su lietuviais pabendrauti?!" — Na, mat, tamsta nežinosi ką daryti?! Toks artistas!" Ir su tais žodžiais praverė į salę duris ir mane įstūmė prieš baisią minią. Tokį artistą!

Bandydamas gelbėtis, vokiškai ir angliškai auditorijos paklausiau, kuria gi kalba nori, kad jiems pildytiau programą. Čia pat paaiškinau, jog esu lietuvis, ir mano programa rėšasi su specifine lietuviška tematika. Iš salės ėmė šaukti: vokiškai, lenkiškai, rusiškai. Kai balsai ėmė tilti, atsiliepė ir kuklus moteriškas balselis: lietuviškai.

Nenumanau, kaip net dvi pro-

Jonas Rimša

Havajietė
(Nuotr. V. Maželio)

lenkiškai, rusiškai. Kai balsai ėmė tilti, atsiliepė ir kuklus moteriškas balselis: lietuviškai.

Nenumanau, kaip net dvi programos dalis esu ištvėręs! Pradėjau Puškino rusiško eilėraščio ištrauką "Ten įkvėptas Mickevičius dainavo" ir tuoj šokau į lenkų kalbą: "Lietuva, tėvyne ma-

išmokęs kelis lietuvių poetų ver-timus į vokiečių kalbą, ir tie pa-sirodė naudingi. Bet keisčiausia: didžiąją programos dalį pildžiau lietuviškai, prieš tai paaiškinęs interpretuojamo dalyko turinį ar jo prasmę. O klausovai plėškėno, netgi plojo. Gi, Siam "rečitaliui" pasibaigus, netgi sukėlė kone ovacijas, Akiplėšikumas ar poi-

glotiniai polinkiai neprazūdė, betgi drabužiai buvo pusėtinai prakaitu permirkę.

Gi rengėjai džiaugsmu netvėrė: "Tai parodėm kitataučiams, ką mes, lietuviai, sugebam".

Tuo apklausos eilinis pageidavimas tebūnie ir užbaigtas.

— Kurie mūsų poetai yra Jūsų labiausiai mėgiami ir kurie įvairia prasme parankiausi rečitaliui?

Laikui bėgant, lietuvių poetų invazijos į skonį ir patrauką vis plėtėsi. (Manyčiau, jog mūsųose poezijos bei grafikos raida vertos aukščiausio susižavėjimo) O dėl eliaivimo per trumpą laiką pažangos jau ir Kazys Binkis džiaugsmu netvėrė: Juk šiandien Lietuvoje net gimnazistas blogo eilėraščio parašyti nesugeba!

Reikėtų nemažai laiko bei ie-tos pomėgius lietuvių poezijoje atskleisti. Gal tik vertėtų sustoti, kas iš to lobyno mano naudota koncertams bei rečitaliams. Teko rodytis reprezentaciniuose Valstybės teatro koncertuose, Kauno kalėjime, pramogose, Ak-lųjų institute (kur akloji daini-ninkė Beatričė, net neprasnekus, iš tolo apaziūdavo), pasitaikydavo dalyvauti ir literatūros vaka-ruose. Aišku, kiekvienu atveju programos keitėsi, laukdamos klausytojų atliepio. Bandydavau skieisti naujoviškesnę poeziją, ypač Kazio Binkio kūryba pasi-sekiną užtikrindamas

Išivijoje repertuaras žymiai prasiplėtė. Vokietijoje į progra-mą jau įtraukdavau ne vien Brazdžionį, bet ir Aistį, Santva-rą, Bradūną, Petrą Pilką. Ameri-

(Nukelta į 7 psl.)

Nerimas

Gruodžio mėn. 22d.

Jau labai vėlu, bet negaliu užmigti. Gal rašant suims snaudulys.

Ši vakarą mudvi su mama puošėme eglutę. Rimas ją mums nupirko, nes tėtė tiesiai po darbo išvyko į firmos "Christmas party". Mama taip pat turėjo ten dalyvauti. Bet ji nemėgsta tų kalėdinių "šurum-burum", kaip ji vadina. "Baliavot su nepažįstamais žmonėmis ir vaidinti, kad labai smagu, prašoka mano sugebėjimus," sako ji, dailiai suriškama tėtėi kaklaryši.

Kiekvieną kartą, kai aš juos matau toje paprastutėje kaklaryšio rėšimo scenoje, mane užpila šiluma. Ta vidinė, kuri reiškia, kad esi laimingas. Aš laimingas, kad turiu tokius tėvus. Niekas kitas negalėtų užimti jų vietos. Jokia kita mama taip neužrėštų tėvui kaklaryšio, ir joks kitas tėvas neatrodytų toks patenkintas...

Rimas įstatė eglutę į stovą ir taip pat išnyko. "Hockey" pažaišt, kaip sakė, bet žinau, kad ne. Ir man neramu. Jo dar nėra, nors tėtė jau seniai grįžo. Aš girdžiu, kaip jis dar kažką pasakoja mamai. Ir jie negali užmigti. Laukia Rimo taip pat. Rimai, Rimai, saugokis! Neduoda man ramybės kvaila mintis, kad Rimui kažkas atsitiks... Gal kad keliskart sapnavau tokį neįjaukų, vis tą patį, sapną.

Lyg mudu su Rimu keliaujame erdve kaip astronautai. Tik ne kapsulės viduj, bet lauke. Mudu plūduriuojam juodoj erdvėj lyg kokios žolės vandenij. Su kapsule mus riša tik visai plonytės auksinės virvelės. Man baisu, nes aplink viskas juoda, o saulė degina akis tartum filmavimo lempa. Staiga pamatau, kad Rimo virvelė ima trūkti. Po vieną, po vieną atsivynioja jos sruogos. Aš rėkiu, kiek galiu, bet negirdžiu savo balso. Aš noriu griebti Rimo virvutę, bet nepakeliu rankų... Ir nubundu kūkčiodama.

Toks sapnas, kaip Rimas išaiškintų (bet aš jam nesakau), pasamoningas atspindys nuolatinių žinių apie astronautus ir įtemptą pasirusimą ryt prasidedančios kelionės aplink mėnulį. Kai tos žinios eina, mes visi prilimpam prie TV, Rimas — labiausiai. Apie erdvių keliones jis ir skaito, ir klausio, ir renka laikraščių iškarpas. Jo kambary jau nemaža dėžė pilna tų iškarpu.

Tiek prirašiau, o Rimas dar negrįžo. Jis

are you
earning
enough
interest
on your
savings

CHOOSE FROM

6% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$5,000 OR MORE—2 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 6.18%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5³/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.92%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5¹/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—3 MONTHS TO
LESS THAN 1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5% yearly
PASSBOOK SAVINGS
ADD TO OR WITHDRAW ANYTIME

YIELD INCREASES TO 5.13%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

PLUS:

- Deposits received by the 10th of the month, earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from date of receipt.
- On Passbook Accounts, interest paid to day of withdrawal.

Phone 847-1140

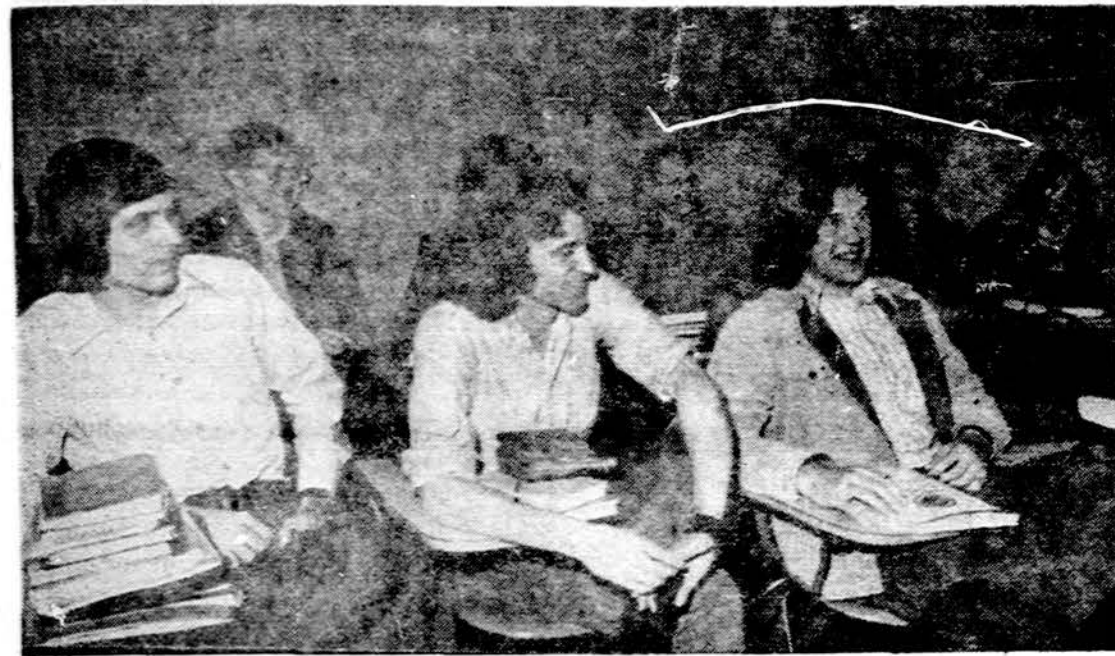

**STANDARD
FEDERAL
SAVINGS**

AND LOAN ASSOCIATION

4192 Archer Avenue at Sacramento / Chicago, Illinois 60632

Dešinėje — Illinois universiteto Chicagos Circle rūmai, kuriuose yra ir lietuvių kalbos dėstyto centras. Žemai — Illinois universitete lietuvių kalbos paskaitos metu I kurse. Pirmoji eilė iš kairės sėdi B. Angelus, R. Lewin ir R. Gerulis. Antroji eilė iš kairės: V. Gudelis, K. Smith, P. Sirevičiūtė, P. Petritytė ir A. Smulkaitė, R. Lewis, siekias magistro laipsnio, ir K. Smith yra anglų-vokiečių kilmės amerikiečiai, nelietuviai, bet su pagimimu uoliai mokosi lietuvių kalbos.

Illinois universitetas pamilo lietuvių kalbą

Iš pasikalbėjimo su departamentu dir. prof. Moravcevič

Illinois universitetas yra ypatingai palankus lietuvių kalbos kursui. Slavų departamentu vadovaus prof. dr. Nicholas Moravcevič, kurio globoje yra ir lietuvių kalbos kursas, pats būdamas mažumų atstovas — serbas, rodo daug simpatijų lietuviams ir pats panorėjo, kad ji aplankytų "Draugo" redakcijos žmogus. Prof. Moravcevič gimęs Jugoslavijoje, studijavo Belgrado universitete, studijas baigė Wisconsin universitete, parašydamas disertaciją apie A. Čechovo draminius naujumas, gilindamasis į impresionizmą jo stiliuje.

Atvykusiam į jo kabinetą mūsų dienraščio atstovui jis kalbėjo: — Mes branginame lietuvių pastangas bendradarbiauti su universitetu. Mes taip pat jaučiame, kad svarbi yra įtaka į jaunimą jau patuoose jų tėvų namuose, nes jeigu vien tik jaunimui paliekama rinktis studijų dalykus, ne visada pasirinkimas būna pats protingiausias. Taigi, tėvų įtaka, kad jaunimas pasirinktų ir lietuviškas studijas, yra labai pageidaujama. Mes norime, kad lietuvių kalbos studijos mūsų universitete išliktų. Jei studentuose bus susidomėjimas, tos studijos išliks ir pasibaigus sutarčiai su Lietuvių Bendruomene — po dvejų metų. Tada pats universitetas savo lėšomis jas tęs. Mes galvojame, kad valstybinis universitetas toje srityje, kur yra daug etninių grupių, turi jų reikalus patenkinti. Kitados Amerikoje būvusi ryški "tirpdančio katilo" politika dabar yra subliūskusi. Amerika įsitikino, kad, respektuojant tautines vertybes, pagerbiant tai, kas įvairioms tautybėms brangu, bus susilaukta net geresnių ir Amerikos piliečių.

— Ar jums teko kiek nors pažinti lietuvių, lietuvių kalbą?

— Aš esu serbas. Mano ryšiai su Baltijos valstybėmis maži, tačiau, atėidamas iš mažo krašto, aš esu simpatikas toms kultūroms, kurias užplūsta jų kaimynai. Aš branginu lietuvių ir net neretai juos suminiu, kai svarstomi kitų tautų kalbų kursai mūsų universitete. Mūsų universiteto slavų departamentas nori ištaisyti tai, ką slavai lietuviams yra padarę... Be kitų dalykų, mes rungtyniaujame su kitais savo universitetui gauti a. a. prof. A. Salio biblioteką. Mūsų universiteto patikėtiniai jau nutarė tai biblioteką atpirkti. Jau pasirašyta sutartis, ir gegužės mėnesį ta biblioteką gausime, o ji turtinga lituanistiniais dalykais. Jei mes neturėsime stiprios lituanistinės programos, kuriame gi kitame universitete ji galėtų klestėti? Tokia programa labiausiai pritinka turėti Chicagoje, kur yra daugiausia lietuvių. Apskritai mes norime, kad Illinois universitetas išvystytų etnines studijas. Mane vis žavi lietuvių solidarumas šiame reikale. Lietuvių kalbos kursas yra geras patarnavimas studentams. Kai kurie atvyksta čia tik išlaikyti egzaminus ir gauti kreditus. Jiems gerai, nes užskaitomas jiems reikalingas svetimos kalbos mokėjimas, nors pačiam lietuvių kalbos kursui tai nuostolinga, nes tokio studento jau nebėra lankančiųjų sąrašė. Rudenį įvesime dar ir lietuvių literatūros kursą, kas dar labiau sustiprins lituanistines studijas mūsų universitete.

— Ar jums teko ką skaityti apie Lietuvą, apie lietuvių?

— Savo studijose turėjom pagrindines žinias iš Lietuvos istorijos, apie lietuvių kalbos reikšmę. Tačiau mano specialybė yra kitos srities: rusų ir vakariečių santykis draminiame kūrinyje. Lietuvių kalbos studijos yra naudingos lingvistinėms studijoms. Dėl to mes esame laimingi, turėdami dėstytoją, prof. Reklaitienę, kuri yra ne vien lietuvių kalbos specialistė, bet apskritai lingvistė.

Dr. Reklaitienė pasakojo, kad pirmajame kurse einamas pradinis lietuvių kalbos mokymas, antrame kurse gilinamas kalbos žinojimas, plečiamas žodynas; čia vykdydami atskirus projektus, studentai giliau pažįsta lietuvių dainas, papročius, kurybą. Gilesnės studijos einamos trečiame kurse, lietuvių kalbos istorija, išryškinami jos senoviskieji bruožai, lyginant su graikų ir lotynų kalbomis. Viskas daroma, panaudojant dabartinio kalbamokslinio metodo. Dabartiniame semestre nagrinėjama lietuvių kalbos struktūra, pagal struktūralizmo ir generatyvinės gramatikos metodiką. Pirmas uždavinys buvo palyginti lietuvių kalbos fonemą su kitų studentams žinomų kalbų fonemomis: lotynų, prancūzų, vokiečių, ispanų, rusų. Lietuvių kalbos linksniaimo sistema išnagrinėta lingvistiniu atžvilgiu. Tai vis prof. Reklaitienės mėgiamiausias kursas. Ji lanko lietuvių kalbos mokytojai, kurie gal ir nesitiki susilaukti gautųjų žinių pritaikymo, bet kurie yra pamėgę kalbines studijas. Šiame kurse studentų darbams panaudojamos naujausios lingvistinės studijos, išspausdintos žurnaluose ir leidiniuose, kaip Current Trends in Linguistics, The Slavonic and East European Review, Lituania, Baltic Linguistics, Donum Balticum, General Linguistics, analizuojant čia telpančius Klimo, Schmalstiego, Schmitzerio, Marvano ir kitų straipsnius.

Juozas Prunskis

Nepalūžę nužemintieji

Knyga apie lietuvių kančias lenkų okupacijoje

Petras Česulis, NUŽMOGINTIEJI. Vilniečių goltota lenkų okupacijoje. Vilniaus Krašto Lietuvių s-gos leidinys. Kalbą taisė Vladas Kulbokas. Viršelį dail. T. Valiaus. Spaudė "Rūtos" spaustuė Hamiltone, Ont., Kanadoje. Tiražas 750 egz. Kaina nepažymėta, bet pardodama po 5 dol.

Jau ketvirtas dešimtmetis eina nuo antrojo pasaulinio karo pradžios. Su jo pradžia pasikeitė Europos veidas, ir ne viena tauta iš vienos okupacijos pateko į kitą. Apie lietuvių gyvenimą nepriklausomos Lenkijos okupacijoje, Vilniaus krašte, ne-

grupės. Vėliau pačiai Lenkijai teko pergyventi tiek daug sunkumų, ir jos žmonės turėjo iškoti globos pas tuos, kuriuos ji anksčiau skriaudė.

Knygai įvadą apie Vilniaus krašto lietuvių veiklą parašė Antanas Juknevičius. Iš šio, gana išsamiai Vilniaus krašto lietuvių veiklą nušviečiančio, įvado matyti, kiek lietuvių turėjo aukotis, kad galėtų išlaikyti savo mokymą ar spaudą. Vienoj vietoj rašoma apie įvairias be jokio reikalo keliamas lietuviams bylas, kurių 1937 m. vien švenčionių apskrityje buvo iškelta lietuviams 1879 bylos. Iškeltos už tai, kad vaikus leido lietuviškon mokyklon, kad dalyvavo kokioj organizacijoj ir t. Taip pat matyti, kad bausmės buvo didelės, ir gyventojai lietuvių mielai sutikavo bausmę atsidėti, o ne mokėti pinigines baudas. Tačiau kalėjimai buvo perpildyti, ir nebėlavo vietų, reikdavo laukti eilės. Teko net kyšius mokėti, kad galėtų patekti į kalėjimą atlikti bausmės. Įdomiame įvade autorius atskleidžia daugelį įvairių momentų, kurių daug kas nežinojo ar buvo primiršęs.

Petras Česulis daugiau visą lenkiškąjį terorą perteikia, žvelgdamas per asmenišką prizmę. Jis rašo apie tardymus, kuriuos jam teko pakelti, apie kalėjiminį gyvenimą, apie santykius su kitais kalininiais, kalinių žudymą ir išsilaisvinimą. Knyga yra įdomi skaityti, ir ji išliks kaip istorinis dokumentas. To, ką pergyveno lietuvių lenkų okupacijoje, daugelis net neįsivaizdavo. Nors ir labai nemaloni lenkams teisybė, tačiau jos kaip tokios negalima nuslėpti. Česu-

lis savo knygoje viską aprašo be didesnės pagiežos ir neapykantos, paprastai ir įtikimai, gal ir nesuprantame.

Laimingas vaiko pasaulis, tik jo, vaiko būdai, neįvertiname jo nesuprantame.

— Aloyzas Baronas
(„Abraomas ir sūnus“)

GĖLĖS

BEVERLY HILLS GELNYC
3225 W. 63rd Street, Chicago, Ill.
Phone — 436-4600

KOSTAS BUTKUS

Tel. PR 8-2781 (778-2781)
TVOROS, LANGAI, DURYS
STOGELIAI, RINOS,
APKALIMAI (Siding)

SOUTHWEST
FEDERAL SAVINGS
for all your savings needs
3225 W. 63rd Street, Chicago
Phone — 436-4600

VASARVIETĖ "DAINA"

Cape Cod "Old Silver Beach" W. Falmouth, (Mass.) prie šiltos Golfo srovės, švarus ir pats maloniausias pajūris. Rami ir poilsiai geriausia vieta. Patogiai ir gražiai įrengti kambariai, geras maistas ir nuosirdi bei šeimyniška aplinka. Taip pat gaminamas Dietinis maistas ir atsižvelgiama į svečių pageidavimus. Motorinė valtis graži ir geras žūklavimas. Kaina priinama. Galima patiemis gamintis maistą. Svečiai norintieji ramiai ir maloniai pailsėti, pasimaudyti šiltam Atlanto vandenyne, prašomi skubiai siųsti užsakymus:

Sav. A. Daukantienė-Moriarty
124 Bellevue Rd.
Squantum, Mass. 02171

Philomena sako...

DOLERIAI TURI KOJAS, jie greit išsina ir nebegrižta. Jūsų doleriams reikia vado, kad jie nepaklystų.

Jūs jiems pažinaukite, nuneškite į Chicago Taupymo ir Skolinimo Bendrovę. Tenai jūsų doleriai bus saugioji vietoj ir augsti nuosimčiai auklės naują dolerių šeimą.

Įdedant penkis šimtus dolerių gausite labai naudingą dovaną, nemokamai, gražų spalvotą dek— "blanket".

5%	5 1/4%	5 3/4%	6%
Regular Passbook Account	90 Day Passbook Accounts	\$1,000 or more Savings Certificate (1 to 2 yrs.)	\$5,000 or more Savings Certificate (2 to 10 yrs.)

CHICAGO ***
savings and loan association
6245 south western avenue 476 7575

Illinois universiteto rūmuose Chicagoje lietuvių kalbos kursą globoja Slavų departamentu vadovaus prof. dr. N. Moravcevič (dešinėje), su lietuvių kalbos dėstytoja prof. dr. J. Reklaitiene ir iš "Draugo" atvykusiu kun. dr. J. Prunskiu

"Pabaltijo sritis antrojo pasaulinio karo metu" temų konferencijoje. San Jose, Calif. š. m. balandžio 14 d. Atidaromojo posėdžio prezidentė (iš kairės į dešinę) matome: Dean R. Cressap, Dean, School of Sciences, California State University; Gerald E. Wheeler, Istorijos departamento vadovas Kalifornijos valstybinėje universitete; Edgar Anderson, Association for the Advancement of Baltic Studies prezidentas; Tomas Remeikis, Association for the Advancement of Baltic Studies viceprezidentas.

Išpūdžiai iš baltiečių konferencijos

Š. m. balandžio 13-15 dienomis Baltijos studijų draugija (The Association for the Advancement of Baltic Studies—AABS), gelbstinti Kalifornijos valstybiniam universitetui ir Hooverio bibliotekai prie Stanfordo universiteto, surengė savo tarptautinę studijų suvažiavimą.

Si studijinė konferencija buvo paskirta specialiam klausimui: "Pabaltijo sritis antrojo pasaulinio karo metu". Jos iniciatorius ir rengėjas buvo Kalifornijos valstybinio universiteto San Jose istorijos profesorius, latvis Edgar Anderson.

Kadangi tai nebuvo reguliari dvimetinė konferencija, tai ir jos pasisekimas, palyginus su laukiamais rezultatais, buvo tik viduri-

nis. Dalyvių įvairovė paskaitose buvo tarp 40-90. Turint galvoje gan didelę latvių koloniją San Francisco srityje, gi lietuvių plati ir veikli kolonija Los Angeles, atrodo, kad konferencija susidomėjimas buvo gan kuklus. Lietuvių iš Los Angeles dalyvavo tik 3-4.

Banketas šeštadienio vakare St. Claire viešbučio salėje sutraukė vos 50 žmonių, o buvo tikėtasi apie 150. Bankete pagrindiniu kalbėtoju buvo State Departmento atstovas (daugelio nustebimui) Sovietų Sąjungos Stalo (Desk) tarnautojas John Kadilis — jaunas, matyt, gabus, girtąja kalbą vartojantis latvis.

Daugeliui kilo klausimas: kodėl State Departmentas baltų

mokslininkų suvažiavimui parinko Sovietų Sąjungos stalo atstovą? Į tą klausimą bandė atsakyti Baltijos studijų draugijos ir suvažiavimo pirmininkas dr. Edgar Anderson. Iš jo paaiškinimo susidarė įspūdis, kad jo paties asmeniškai pažintis su John Kadiliu turėjo reikšmės šiam pakvietimui. Kadilius kalboje buvo aiškiai užkencėtu Amerikos pripažinimas "Tautų apsisprendimo" teisės principo, plačiai cituotas Welles viešas okupacijos nepripažinimo pareiškimas iš 1940 metų. Bet į vieną klausimą buvo atsakyta, kad apsisprendimo teisės principo pripažinimas nėra tas pats, kas nepripažinimo pripažinimas (sapientis sat!). Kadilis aiškino, jog ir po dipl. atstovų išmirimo Amerikos politika apsisprendimo teisės atžvilgiu bus tęsiama.

Kai kuriems vyresniesiems dalyviams atrodė, kad "Sovietų Sąjungos Desk" tarnautojo aplinkybė, jaunatviškas Baltijos tautiečio Kadilio (baltiškai kalbančio) veidas, gan graži krūtinės barzdelė, jaukioje Baltijos mokslininkų, Kalifornijos vyno sugestijų ("in vino veritas") atmosferoje, gal būt, esanti "New look" politikos manifestacija — "new look" ir praeitį ir ateitį politiką, kurią kai kurie kalbėtojai jau viešai suvažiavime kėlė.

Suvažiavime - konferencijoje iš maždaug 37 kalbėtojų ir vadovaujančiųjų sesijoms 6 buvo lietuviai.

Ks.

IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami daugiavirčių foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidekan pasirinktus reikmenis ypatingai progai! Pirmą užbaigtą foto nuotrauką aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visais mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mūsų parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5%
All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%
2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

Filmų įvairumai

Prancūzų meilės istorija apie Cezarį ir Rozaliją

STASE SEMENIENĖ

"Cesar and Rosalie" yra praeitį spalvotas filmas, kurio nuotraukos yra taip techniškai puikios, jog džiaugiesi jomis, lyg meniskais paveikslais. Šis žavėtinis filmas yra kaip kokio gero alaus baltoji putelė, kuria mieliai pasigers ir džiaugiesi prancūzų filmų mėgėjai, o ypač Yves Montand gerbėjai.

Režisierius Claude Sautet taip suvaidinę romantišką meilės trikampį, vykstantį Paryžiuje, kad ir žiūrovas stengiasi jį išnirpinti savo samprotavimais.

Yves Montand vaidina čia visai jam neįprastą tipą. Vietoje mums dažnai matyto aukštų principų, plačių pažūrių herojaus, jis yra karštakošis, tikras "buržuaz", pats per save prasi-mušęs į turtus, geležies laužo pirklys, vardu Cesar. Prekybą jis vado kartu su savo broliais, o jo didžiausias troškimas yra laimėti besąlyginiai gražiosios Rozalijos (Romy Schneider) meilę, kurios jis, tvirtai nusistatęs, siekia.

O vis dėlto Rosalie nesiduoda taip lengvai pririšama. Ji turi mažametę dukrelę iš subyrėjusių vedybų ir yra palanki savo buvusiam vyrui, su kuriuo draugiškai išsiskyrė.

Jai nė negresia joks pavojus iš buvusio vyro — dailininko ir skulptoriaus Antoine. Tuo tarpu David (Sami Frey) jai kelia nerimo. David buvo Rozalijos mylimasis prieš vedybas, o dabar jis sugrįžo po penkerių metų vėl į jos draugų ratelį, kaip labai sėkmingas "komikų" knygų iliustratorius. Vieno kitu susižavėjimas dar vis smarkiai rušena.

Cesar sugalvoja planą. Jis turi išsiaiškinti su Davidu vyrų šeimai. Tačiau tai tik pastumia Rosalie atgal prie Davido, nors ji ir ilgisi Cesario. Grįžusi pas Cesari, ji galvoja vien apie Davidą. Pagaliau, priešės akligatvį, Cesar prikalba Davidą gyventi kartu su jais. Bet ir tai neišsprendžia jų problemas.

Šis silpnųjų ir stipresnių charakterių filmas yra pilnas linksmų žmoniškų silpnybių ir švelnių juokų. Nežiūrint sprendžiamų nesklandumų, nepasireiškia dideliais skausmais, o pabaiga beveik laimingai išsprendžia ir ištempta ant linksmo kurpailaus.

Montando vaidyba išskiria "Cesar and Rosalie" iš paprastų filmų. Jis lyg piliu peržėia žiūrovo iš anksto susidariusią nuomonę apie jį, kaip apie proto ir principo vyrą, ir priverčia be jokių abejonių įtikėti jį, kaip į visai skirtingą tipą: šiurkštų, staigų, pirmą veikiantį, tik vėliau galvojančią Cesari. Tai yra tikrai vertas dėmesio pasiekimas, tiek pat stebėtinai, kaip ir prielaida, jei John Wayne suvaldintų įtikinamai biaučių vyrą ar toks Charlton Heston suvaldintų Judą.

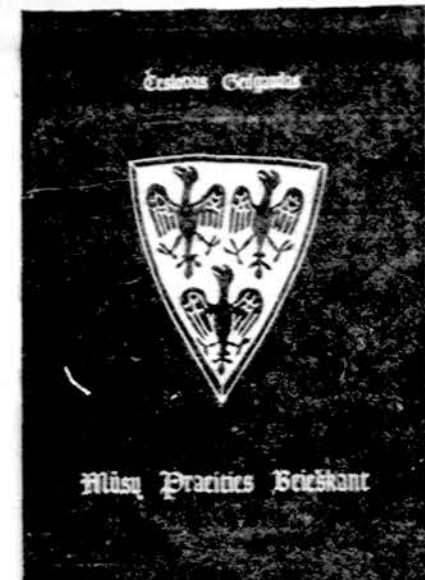
Ir iš viso ši labai jau mieli prancūziška meilės istorija (su anglių parašais) galėtų pavirsti muilo burbulais, jei ne tų trijų puikių aktorių pastovi vaidyba.

Rosalie — Romy Schneider, išsilavinusi persiskyrėlė, yra šilta asmenybė, mėginanti išlaivuoti tarp dviejų adoratorių.

Montand yra galingas Cesar, viešą aukojas savo numylėtajai.

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radio Valanda jau 30 metų tarnauja New Jersey, New York ir Connecticut "Lietuvams" kas šeštadienį, nuo 4 iki 5 val. p. d. iš WEVD Stoties New York (1330 kil. AM 1297.5 meg. FM).
Direktori — Dr. Jokūbas J. Stukas
1467 Force Dr.
Mountainside, N. J. 07092
Tel. 232-5545 (code 201)
Kviečiame taip pat klausyti Lietuvių Knibirpų Valandų anglų kalba iš Seton Hall Universiteto radio stoties (New Jersey WSOI) 89.5 meg. FM) Pirmadienį 8-05-00 (Vadovauja prof. J. Stukas)

BERT'S STANDARD SERVICE

Road Service — Major Mechanical Elektroninis motoro surgulavimas (Tune up). Air condition specialistai. Gazolinas, padangos ir kitų reikmenys.
6645 S. Western — Tel. 778-9250
Savin. Norbertas Lang

Si nekantriai laukta Č. Gedgaudo knyga
MCSŲ PRAETIES BEIESKANT
atskleidžiant daug mūsų senovės paslapčių, pagaliau išvysime šviesą. Kie-tais viršeliais 15 dol.
Perlaides galima siųsti tiesiog autoritui:
P.O. Box 5544,
Santa Monica, California 90405

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomola — Pardavimai — Taisa
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveiksliukai, pritvirtinti paveiksliams ir skelbimams, rėmai — metalu apdailinti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų metų Certification mokamas minimum \$5,000.00
Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo apskaitas.
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
PIRMADIENIS KETVIRTADIS V. R. Iki 5 v. v.
ANTRADIENIS PENKTADIENIS V. R. Iki 5 v. v.
TREČIADIENIS ŠEŠTADIENIS V. R. Iki 5 v. v.

PLOKŠTELĖS, GAUNAMOS "DRAUGO" ADMINISTRACIJOJE

Plokštelių pavadinimas	Artistai	Kaina
AURELIA DAINOS	A. Jūrėtis Paukštėlis	(Stereo) \$5.00
	Aldona Stempuzienė	(Stereo) 7.00
		(Mono) 6.00
DAINOS LIETUVAI	Salomėja Čerienė	4.00
GINA CAPKAUSKAS dainuoja LIETUVIŲ TAUTINIAI SOKIAI	(Išleido L. Bendr. Kultūros Fondas)	(Stereo) 6.00
		(Mono) 5.00
LIETUVOS KANKINIŲ KOPLYČIOS VAIKAI	(Išleido Liet. Vyčiai)	5.00
NE PASVENTINIMO ISKILMĖS	Philadelphijos Lietuvių choras "Viltis"	(Stereo) 6.00
OL TOLI TOLI	Modernūs kūrinių, atliekami Tamošino orkestro ir solistų	5.00
IKREIVIŲ KELIAI	(S. Barcus)	4.95
RADIO VAKARIŠKININKAS DAINUOJA SILUVOS MARIJOS KOPLYČIOS PASVENTINIMO IR RELIGINIO KONCERTO MOMENTAI		5.00
ZIRGINĖLIAI		5.00
DAINOS	A. Trečiokas	5.00
GRISIM, GRISIM	Kvartetas Viltis	(Stereo) 5.00
AKVARELĖ	Lietuviškos lengvos muzikos rinkinys	6.00
TRUBELIS	Lietuviškos lengvos muzikos rinkinys	6.00
MUZIKA FRANZ LISZT	Pianistė Julija Rajauskas	(Stereo) 6.00
KETURI AUTORAI: Poezija ir proza: LITERATŪROS VAKARAS	III-sis	5.00
SEK PASAKĄ	IV-sis	5.00
ZUKIS PUKIS	Laima Rastenytė	5.00
RINKINYS 25	Grigaitytės ir Tifinėlų šeima	5.00
26	A. Dvariono muzika	3.00
27	A. Šabanauškas dainuoja	5.00
28	P. Dėdė-Grauzinis-Volteraitė	5.00
	Karo muz. orkestras ir kit	5.00
		(Mono) 5.00
LIETUVIŲ KOMPOZITORIŲ DAINOS	Stasė Klimaitė	(Mono) 5.00
LIETUVIŠKOS GIESMĖS	Algerd Brazis ir Zibuoklės	(Stereo) \$5.00
LIETUVOS SENOS IR NAUJOS DAINOS	Lietuvos Vaistyb. Radio Ansamblis	(Stereo) 5.00
LIETUVOS ATSIMINIMAI (Jubilėjaus proga)	Brazis, Zibuoklės, Juodytė	(Stereo) 5.00
SUK, SUK RATELĖ	Vilniaus Tautinis choras ir solistai	(Stereo) 5.00
MES ŽENGIAM SU DAINA	New Yorko Vyrų oktetas	(Stereo) 5.00
MANO ATSIMINIMAI LIETUVOS DAINUOJAM SU LEONE	L. Juodytė ir gitara	(Hi-fi) 5.00
DAINOS IR ARIJOS	L. Juodytės dainavimas	(Hi-fi) 5.00
AIDUTES DAINUOJA	Janina Nomentaitė-Armonienė	(Stereo) 5.00
VASARIO 16. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 50 METŲ MINĖJIMAS	Vadovauja Alice Stephens	(Stereo) 5.00
	L. Stukas, Zibuoklės, Rūtos ir parapijų ansambliai	(Stereo) 5.00

(Illinois valstybės gyventojai prie tų kainų pridėkite 5% taksą mokesčiams ir 25 centus persiuntimui)

Užsakymus siųskite: **DRAUGAS**

4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

Kultūrinė kronika

"Carmen" premjera šandien

Chicago Lietuvos operos sezonas prasideda šandien. Marijos aukštesniosios mokyklos salėje Bizet "Carmen" šiemetinė premjera prasideda 8 val. vak. Tituline Carmen partiją dainuoja Roma Mastienė. Šią partiją ji dainuos ir paskutiniame Carmen pastatyme gegužės 6 d. 3 val. popiet. Viešnia iš Clevelando, Aldona Stempuzienė, Carmen partiją dainuos antrajame spektaklyje balandžio 29 d. (rytoj) 3 val. popiet ir trečiajame — gegužės 5 d. 8 val. vak.

40 metų kai nebeturime
Tumo Vaižganto

Rašytojas, visuomenininkas kan. Juozas Tumas Vaižgantas mirė 1933 m. bal. 29 d., ir šiemet minime ketvirtą dešimtmetį nuo jo mirties. Savo saulėtą būdą, plačiomis pažinomis, giliu lietuviškumu, ištikimumu kunigo pareigoms, visuomeniškai supratoms, bei savo kūrybingumu jis pasiliks amžiais atmintinai mūsų kultūros istorijoje. Jis draudžiamos spaudos bendradarbis, redaktorius ir platintojas, gausus publicistas, literatūros istorikas, Pragiedrulių, Dėdžių ir dėdėnių, šeimos vėžių ir eilės kitų veikalų autorius.

Naujiene Vilniaus parodos

Dailės parodų rūmuose, Vilniuje, šiuo metu vyksta Dailės muziejaus naujai įsigytų kūrinių paroda. Šia paroda tenyktė visuomenė ypaci domisi, nes joje nestinga tikrų naujienų. Be vietos dailininkų naujų darbų, parodoje išstatyta ir išeivijos dailininkų įvairaus meto kūryba. Vilniaus spauda mini šias pavarde: V. Vizgirdos, V. Petravičiaus, V. Igno, A. Galdiko, V. Kasiulio ir A. Vesčiūno. Ekspozuojami ir pasaulinio garso Vakarų Europos tapytojų darbai: L. Corintha, J. Riberos, G. Courbet.

Šimtas metų nuo J. Baltrušaitio gimimo

Poetas ir diplomatas Jurgis Baltrušaitis buvo gimęs 1873 m. gegužės 2 d., taigi šiemet sueina 100 metų nuo to talentingo kūrėjo gimimo. Buvo kilęs — nuo Skirsnemunės, Raseinių apskr. Pradžios mokyklą ėjo namie ir pas Skirsnemunės kleboną kun. Žakevičių. Baigęs gimnaziją Kaune, studijęs teisę Maskvos universitete, pasirinkęs fizikos-matematikos fakultetą, klausydamas paskaitų ir istorijos filologijos fakultete. Pramoko keliolika kalbų. Pradėjo rašyti į rusų žurnalus. Ėjo ir jo poezijos rinkiniai rusų kalba. Kurį laiką tvarkė visos Rusijos teatrų ir koncertų repertuarą, o

Grupė lietuvių San Jose, Calif., įvykusios baltiečių konferencijos bankete. Iš kairės aplink stalą: dr. Elena Tumienė, dr. Bronis Kaslas ir Ponia, mokytoja Dailė Kellog, inž. Izidorius Bartkus, Vytautas Bikelius ir Ponia, Julijona Lesytė-Frazer, bibliotekinė ir Berkeley universitete, Kalifornijoje.

1919 m. buvo išrinktas visos Rusijos rašytojų sąjungos pirmu. Nuo 1920 m. Lietuvos atstovas Maskvoje, o nuo 1939 m. Lietuvos atstovybės patarėjas Paryžiuje. 1942 m. pasirodė jo pirmas eilėraščių rinkinys lietuviškai — "Ašarų vainikas". Visa jo lietuviškoji poezija, redaguota Jono Aistio, buvo išleista 1948 m. Bostone. Dešimtmečius tylojus, neseniai nuimtas draudimas nuo Jurgio Baltrušaitio ir okupuotoje Lietuvoje — 1969 m. apypilnis jo lietuviškosios poezijos tomas išleistas ir Vilniuje. Būdamas nepriklausomos Lietuvos atstovu Maskvoje, J. Baltrušaitis, parodos Kaune pretekstu, tuoj po pirmo pasaulinio karo, vienam iš geriausių dabarties dailininkų M. Chagaliui ir jo šeimai išrūpino užsienines vizas ir padėjo pasprukti iš bolševikinės Rusijos į Lietuvą ir į Vakarų Europą.

Jurgis Baltrušaitis
(1873. V. 2 — 1944. I. 3)

Užsidaro Saturday Review

Pakilus išlaidoms, spaudai susidaro sunkumų. Plačiai žinomas žurnalas Saturday Review bankrutuoja, nustoja eiti, įsijungdamas į žurnalą World, kurį redguoja Norman Cousins. Žurnalas World turi 160,000 prenumeratorių, redaguojamas buvusio Saturday Review redaktoriaus. Saturday Review paskutiniui metu turėjo keturias laidas: mokslo, pedagogikos, visuomenės ir meno. Visų jų bendras tiražas buvo 800,000 egzempliorių.

ATOMINĖS ŠIRDYS

JAV-se yra net apie 70,000 žmonių, kurių širdys normaliai neplačia ir kuriems reikėjo įkurti įstatyti specialius aparatus, reguliariai duodančius širdžiai impulsą. Tačiau ligi šiol tokius aparatus (pacemaker) reikėdavo kas dveji metai sustiprinti, pakeičiant bateriją; taigi — reikėjo ligoninėje daryti, kad ir nesudėtinga, operaciją. Dabar pradėta vartoti naujus, atominius įtaisus, su 400 miligramų radioaktyvaus plutonijaus 238 izotopu. Tokie atominiai aparatai sėkmingai atlieka savo uždavinį. Juos išvystė ARCO Nuclear Co., esanti Leechburg, Pa.

Jaunimo dailės darbų paroda Chicagoje

Chicago studentų ateitininkų rengiama jaunimo dailės paroda randa gražaus atgarsio. Lig šiol parodoje su savo kūrinių dalyvauti jau užsiregistravo keliolika meno būklių. Laukiama ir daugiau. Kviečiamas visas jaunimas. Paroda įvyks gegužės mėn. 18-20 d. Informuoti ir registruotis galima šiais adresais: Irena Skiriūtė 6520 S. Talman, Chicago, Ill. 60629. Telef. (312) 434-4489 arba Živilė Jonikienė, 6346 So. Washtenaw, Chicago, Ill. 60629. Telef. (312) 776-6071.

Sol. Voketaitis Grant parko koncertuose

Jau sudaryta 1973 m. sezono Grant Parko, Chicagoje, vasaros koncertų programa su daugybe simfoninio orkestro dirigentų ir solistų. Numatyta, kad rugp. 8 ir 10 d. dainuos bas-baritonas Arnoldas Voketaitis. Koncertai prasidės birž. 23 d. ir baigsis rugp. 26 d. Trečiadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais jie bus 8 v. v., o sekmadieniais 7 v. v.

EVELYN WAUGH DIENORAŠČIAI

Londono "Observer" spausdina anglų romanisto Evelyn Waugh dienoraščius. Tas rašytojas yra miręs prieš septynerius metus.

BALERINA TAPO KARMELITE

Mireille Negre, Paryžiaus operos balerina, kuri šoko su Rudolfu Nurejevu, pabėgusi iš Rusijos šokėju, įstojo į karmelčių vienuolyną Limoges, Prancūzijoje.

PASIMOKĖ IŠ KELIONIŲ I MENULĮ

Chicago universiteto mokslininkai sukonstravo mokslinį prietaisą, panašų į tą, kuris buvo naudotas kelionėse į menulį ir kuriuo galima suvokti, kur yra dažuose švino, kenksmingo vaikams. Naujasis įtaisas yra kiek panašus į Geigerio aparatą.

Pokalbis su Stasiu Pilka

(Atkelta iš 4 psl.)

koje pajutau galįs interpretuoti abu Henrikus: Nagį ir Radauską. Ir taip toliau, ir taip toliau. Kas tik širdį tuo metu suvirpindavo.

Manųjų rešitelių programos visada buvo mozaikinės, remiamos nuotakų kontrastais ar iš dalies aktualės tematika. Be poezijos, nevengdavau klasikinių monologų ir prozos (Antanas Skėma, Julius Kaupas, Petronėlė Orintaitė).

Apskritai rečitaliams, aišku, labiausiai tinka poemos, baladės, monologai. Gal ir šiaip prozos dinamiškesnės, dramatinės akcijos turinčios iškarpos ar trumpos novelės. Gryną poeziją interpretuoti yra savotiškas malonumas, kurio sau atfinti nepajėgdavau.

— Būtų įdomi Jūsų nuomonė apie šandieninę lietuvių poezijos situaciją?

— Jau anksčiau esu prisipažinęs, jog žaviuosi lietuvių poezijos plėtra ir talentų gausybe. Lietuvoje atsiranda naujos temos, eilėdaros dar nebandytos formos, vis didėjantis meistriškumas. Užsieniuose gyvenę poetai rodo išskirtinį savitumą. Vyresnieji pasirinktame kelyje yra sukūrę šedevrinių dalykų. Jaunos poetės kol kas seka madinčius amerikiečių poezijos traktatus, bet vis dėlto rodo gabumus. Savajam takui ar versmei surasti, manau, dar reikia laiko ir brendimo.

Apie situaciją prabėgomis kalbėti būtų neatsargu. Todėl noriu susilaikyti.

— Būtų taigi ne pro šalį žinoti, ką galėtumėte išgirsti gegužės mėn. 4 d. Menės patalpose, Chicagoje, rengiamam Jūsų rečitalyje.

— Po ilgesnės pertraukos vėl įsijungdamas į rečitalinį nerimą.

galvojau apie repertuarą. Ateina gegužis, publikai reikia ar atvangos, ar giedresnių įspūdžių. Ir atrodo, kad Kazys Binkis su drašiomis, pavasarinėmis emocijomis ir stipria ekspresionistine išraiška ras atliepi. (Beje, šiomis dienomis kaip tik minime jo netekimo trisdešimtmečio sukaktį). Antras mano pasirinkimas yra Jonas Aistis, kitas mūsų poezijos galvintojas bei reformatorius. Pateiksiu, kas mano ankstyvesnėje interpretacijoje klausytojų buvo ypač šiltai sutinkama.

Naujenybė bus Judita Vaišnaitė, Vilniuje gyvenanti poetė. Ieškau būdų jos kūrybai atskleisti. Ir, prisipažįstu, jaudinuosi.

Rengėjų pageidavimu, bus pristatyti ir manieji kūrybiniai bandymai, kuriuos perteiks Elena Blandytė ir Juozas Raudonis, atrinkę patinkamus dalykus.

Data: penktadienis, gegužės

ketvirtos 8 val. vakare. Vieta: Menės patalpa Chicago Lietuvos kaimo Marquette Parke. Rengia Santaros-Sviesos Chicago skyrius.

P. Babickui 70 metų

Brazilijoje gyvenantis rašytojas P. Babickas bal. 29 d. suaukėja 70 m. amžiaus. Kilęs nuo Panovėžio, tame mieste baigęs gimnaziją, literatūros studijas ėjo Kauno universitete. Kurį laiką mokytojavo Jurbarko gimnazijoje, vėliau dirbo Lietuvos radijone. Redagavo Mūsų Vilnių, buvo Šaulių sąjungos kultūros skyriaus instruktorius, švietimo

ministerijai organizavo filmoteką ir buvo sudaryti eilės žymių lietuvių filmų. Daug keliavo ir rašė kūrybingus kelionių reportažus. Bendradarbiavo žurnaluose. Iš spaudos išėjo eilė jo kūrinių: apsakų rinkinys Vakar, Marių pasakos, Gintaro krantas, eilėraščių rinkiniai: Geltona ir juoda, Žmogaus remontas, Toli nuo Tėvynės, Svetimaj padangėj ir eilė kitų.

MES TEBEMOKAM

6 % už 2 Metų

Certifikatus

(Minimum \$5,000)

5 3/4 % už 1 METU CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

Open Mon 9-8 Tues Thurs 9-5 Sat 10-4 Closed Wed

SAINT

ANTHONY

SAVINGS

1447 So. 49th Court

Cicero, Ill. 60650

TEL. — 636-6330

Joseph F. Gribauskas,

Executive Secretary

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS

RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS

SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIOSKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAKŲMOS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345 6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Modernios Koplyčios:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3407
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
2354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpie 2-1003

HIGH RATES
5% Per Annum PAID QUARTERLY 6% Per Annum
— AT —
\$5000 or more
Certificates
2 year min.
BRIGHTON
SAVINGS & LOAN ASS'N
HIGHEST RESERVES
4071 Archer Avenue
Chicago, Ill. 60632
TEL. — LA 3 - 8248
(West of California Avenue)
5 3/4% Per Annum \$1000 or more Certificates 1 year min.
5 1/2% Per Annum Investment Bonus Certificates

Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE
EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530
LABAI SVARBU
AUTOMOBILIAMS
Filinai garantuotas
greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių modelių
ZHIGULI VAZ 2101 US \$3520.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS
EXPORT MODEL
ZHIGULI VAZ 2103 US \$4036.50
FURGON STATION
WAGON US \$3881.25
EXPORT MODEL
MOSKVITCH 412 1E US \$3570.00
MOSKVITCH 408 1E US \$3285.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US \$2250.00
REIKALAUKIT SPECIALIAUS BIULETENIO
SU AUTOMOBILIAMS
PAVEIKSLAIS,
APARTAMENTAIS,
NAUDOTAIS RUBAIS
SVECIAMS IS USSR
REIKALAUKITE MOSŲ
SPECIALIŲ BIULETENIŲ.
MES TURIM 24 METŲ
PATYRIMĄ
SLAIME BIZNISE IR
TAIP PAT TURIM
TUKSTANČIUS
PATENKINTŲ KLIENTŲ.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5989

GIEDRIOS GIEDROS REKOLEKCIJOS

Verbų savitumą, kaip ir kiekvienais metais, įvyko lietuvių moterų rekolekcijos, organizuojamos ateitininkų Korp. "Giedra". Rekolekcijas pradėjo A. Kijauskas, S.J. Susirinkta keturis kartus. Šiame straipsnyje bandoma suglausti atkurti keturių konferencijų mintys.

Rekolekcijų tikslas — išsivieškinti kasdienybės rūpesčių ir darbų kasdieniško rūbo, palikti nuosėdas visus nebūtinus užsiėmimus. Darbu buvo, yra ir bus. Reikia surasti laiko mąstyti ir malda.

Ko mes vengiame

Dažniausiai mes bėgame nuo to, ko ieškome, ko mums daugiausia reikia. Mes bijome suirti ir artimesnius ryšius su Dievu, nes jis labai daug iš mūsų reikalauja — mūsų pačių, viso mūsų atviro, nemeluoto aš. Mūsų atsivėrimo Jam. Dievo vengiame, nes jo nebendame pažinti.

O pažinti Dievą reikia. Žmogus galvoja, kad Dievas yra nepasiekiamas, toli, nematomas, retai sutinkamas. Tuo tarpu, jis yra visą laiką šalia mūsų, aplink mus ir su mumis. "Kiekvienam žmogui — namuose, darbe, gatvėje. "Ka tu padarysi vienam iš jų — man padarysi!" Maldos, susikaupti nereikia atplešti, atsikirti, atriboti nuo gyvenimo. Nėra dviejų kaukių, kurių vieną nešioji gyvenime, kitą besimeldamas. Žmogus išmano Dievą į daugelį abejotinos vertės dalykų. Lyg anas Jonukas, kada sunkų gryno aukso gabalą mainė į arkli, karvę, ožką, avį, pagaliau į galastuvą, kurį imetė į upę. Išoriniai dalykai žmogų apgauna, užliūliuoja kuriam laikui, kai tuo pačiu metu žmogus dvasios vidus badauja ir šala.

Tikroji gyvenimo prasmė

Samarietė moteris prie šulinio nuejo dar toliau. Ji kėlė vyrus ir nerado juose to, ko ieškojo tol, kol nesutiko To, Kuris jai tarė: "Aš esu tiesa, kelias ir gyvenimas. Kas tiki į mane, gyvens per amžius". Gyvens — t.y. nemerdės, nesiblašys, neaimuos, nesisuks, nekeiks aplinkybių, žmonių, kasdienos ir varginančių negerovių. Tas, kuris tiki, ima savo kryžių ant savo pečių ir jį neš taip, kaip Tasai, į kurį tikime. Tikroji gyvenimo prasmė yra kristi į mums skirtą dirvą grūdų, kuris supūva, bet duoda daug ir gražių vaisių. Jei grūdai lieka gulėti paviršiuje, jis irgi sunyksta, bet vienišas, be prasmės, be vaisių, neatliekęs savo paskirties. Auka yra pagrindinė sąlyga gyventi pilnu gyvenimu.

Reikia įgyvendinti, plėsti Dievo karalystę savyje, aplinkoje.

Kur tos besilinksminančios moterys?

Mūsų dienose daug kas mėgsta kaltinti krikščionybę, kad ji neatnešė nieko gero žmonijai, kad žmogaus nepakreipė į gerį. Ji be žmonių pastangų nieko negali. Lygiai kaip ir purvinas žmogus

liko visą laiką purvinas, jei jis nepaėmė muilo ir nenusipraus. Mes žinome Dievo įstatymus, tradicijas, tačiau juos apeiname, jų nepaisome. Stai, kad ir šios rekolekcijos — koplyčioje daug tuščių vietų. Kur daugelis moterų, kurios užpildo pasilinksminimu, minėjimu, pagerbtuvų, vaidinimų, sales? Ar rekolekcijos tik senesnio amžiaus moterims? Kur jaunos sėdėdamos, kurios turės testų visą idėjų veikimą?

Kam smerkti kitus?

Mes smerkiame kitus, apkalbame, šmeižiame, o savo kalbų, netobulumų, ydų nepaisome. Mes rūpinamės savyje smėlio artimo rankoje, o užmirštame didžiulį, pilną, mums priklausančią mašią, kuris slepia pečius.

Mes tikime, jog galime atlikti, išspėsti viską patys, nenorime pasidalinti rūpesčiais tarp Dievo ir savęs. Mes prarandame pasitikėjimą Dievu. Ištempiame, išsijaudiname, išsibaiminame. Kiekvienai dienai gana savų rūpesčių. Idomi laikrodžio istorija mus pamoko. Naujas laikrodis ėmė skaičiuoti, kiek jis kartų turės tikėti, sukis, mušti per dieną, per savaitę, mėnesį, metus. Skaičiai augo, o su jais ir rūpesčiai. Laikrodis išsigojo ir sprogo.

Kai laikrodininkas jį sutaisė, laikrodis tapo protingesnis. Jis nutarė rūpintis tik vienos paros apsisukimu ir jam ežosi geriau. Nereikia stiekti daugumos, bet gilaus Jonukas, kada sunkų gryno aukso gabalą mainė į arkli, karvę, ožką, avį, pagaliau į galastuvą, kurį imetė į upę. Išoriniai dalykai žmogų apgauna, užliūliuoja kuriam laikui, kai tuo pačiu metu žmogus dvasios vidus badauja ir šala.

Danutė Augienė, dr. Milda Budrienė ir dr. Stasys Budrys — svečiai red. J. Prunskio jubiliejaus minėjime

Is kairės į dešinę: Teodora Serapinienė, Alicija Rūgūtė ir Mirta Babinienė (stovi) — trejetas rengėjų kun. dr. J. Prunskio trigubame jubiliejuje.

kartą kompozitorius Mendelsohnas

Būkime švelni, raminanti muzika

Būkime švelni, raminanti, kad ir paprasta, kukli gyvenimo muzika. Šypsniu, geru žodžiu, geru darbu lengvinkime saviems, artimui gyvenimą.

Nuo pat egzistavimo pradžios žemėje žmogus yra pilnas problemų, vargų ir skausmo. Jų visų neiškačiuotume. Bet ir nėra reikalo. Daug svarbiau atkreipti mūsų akis ir širdis į naują, atpirktaį gyvenimą, jo siekti, prie jo artėti, jo trokšti. "Tavo kryžius bus lengvas ir kančia saldi, jei tu eisi įsikibęs į Dievo ranką. Jei suprasi, iš kur atejai, kam atejai, kam gyveni, kur eini. Kad tai galėtumėm suvokti, suprasti, reikia mešties", — kalbėjo rekolekcijų vedėjas.

Išvairūs yra maldos būdai, bet jų visų svarbiausias ir labiausiai išganingas yra šv. Mišios.

Sustok ir susimąstyk

Žmogus nemori sustoti ir susimąstyti prie šv. Mišių aukos. Jis nepajunta jos išganingos ir pavasariškos malonės, Dievo artumo ir savęs išaukštinimo. Mes esame kviečiami, laukiami ir priimami išskėstomis rankomis, nesvarbu, kokie mes bebūtume. Reikia tik noriai ateiti, reikia priimti teikiamas dovanas.

Apeigos nepakeičia šv. Mišių esmės. Ar jos atliekamos viena ar kita kalba, ar jos aukojamos atsisukus ar nesusukus, auka ant altoriaus lieka visad toji pati, nes ne rūbai ir apeigos konsekruoja lūmus. Ir viena styga galima karais puikiai groti, kaip tai padarė

žmogaus tobulėjimui, augimui. Ar tai bus išperkamoji, ar tobulumo išpažintis, reikia ją atlikti gerai, nuoširdžiai, jos norėti, ją suprasti.

Kūrybingieji, nieko neveikiantieji ir griovėjai

Žmones galėtume suskirstyti į tris grupes: kūrybingieji, nieko neveikiantieji ir griovėjai. Mes turim priklausyti kuriančiųjų, pozityvių žmonių grupei. Laikas ir žmogaus gyvenimas yra per brangūs, kad galėtume nieko neveikti ar griauti. Turim sukurti malonią aplinką, kad žmonėms būtų jauku su mumis gyventi, bendrauti, susitikti ir dirbti. Turime padaryti šeimų lyžius šiltes ir mielus, kad šeimos nariai būtų malonu juose gyventi. Turime atlikti savo pareigas ir išvystyti talentus, kuriuos Dievas mums yra paskyręs ir davęs. Turim augti ir tapti pilnutimiais žmonėmis, kad neštume vaisių saviems, aplinkai ir savo tėvų žemei bei ten gyvenantiems broliams ir sesėms. Tegul malda, dvasiniai susikaupimai nebūna vienkartinė nemaloni pareiga, bet natūralus veržimasis, kilimas į Dievą. Rekolekcijos baigtos apagė. Jos metu buvo paskaitytas ses. Palmiros trumpas referatas ir D. Sadūnaitės trys eilėraščiai.

Buvo siūloma kitais metais kviešti ir rekolekcinę vyrus melstis kartu.

Šia proga primename, kad kiekvieną pirmą mėnesio penktadienį T. Jėzuitų namuose vyksta dvasinio atsinaujinimo maldos vakarai. Graži proga tęsti rekolekcijas.

D. A.

Šeima, vaikas, lietuviybė

D. PETRUTYTĖ

Mažieji vaikai — lietuviybės pumpurai

Besilobodami lietuviybės išlaikymu, beveik visi esame pamiršę mūsų mažuosius bendruomenės narius — priešmokyklinius vaikus. Daug dėmesio skiriame paaugliams ir jaunuomenėi, bet labai mažai vaikams iki šešerių metų amžiaus. Nors, iš tikrųjų, jie sudaro didžiulę armiją, kuri išmintingai panaudota galėtų būti stipri jėga lietuviybės išlaikymo ir jos kūrimo pastangose. Rimtas ir planingas susirūpinimas įžiebti lietuviybės kibirkštį mūsų mažuosiuose, įgalintų mus kuo mažesniais teprastais tautinio prieauglio.

Vaikai yra lietuviybės medžio pumpurai, o jaunuomenė jo žiedai. Nuo pumpurų priklauso žiedų gražumas ir vaisių gerumas. Dėl to išmintingas sodininkas rūpinasi, kiek galėdamas, kad kas nors nepakenktų pumpurams. Su tokiu pat atsidėjimu mes turėtume rūpintis mūsų priešmokyklinio amžiaus vaikais, rūpestingai studijuodami būdus ir priemones, kaip jiems perteikti lietuviybę, kuri taptų jų asmenybės dalimi.

Mūsų padėtis yra geresnė už sodininko, nes iki tam tikro laipsnio nuo mūsų pastangų priklauso lietuviškos atmosferos sudarymas ir jos kontroliavimas. Laiko turime pakankamai — šešerių metų — tik planingai juos išnaudokime lietuviybės "pumpurų" užsimezgimui kiekvieno lietuviuko sąmonėje.

Ne vaikas nutausta, o šeima. Ne vaikai pradeda kalbėti vienu ar kitu žargonu, bet tėvai. Ne savo noru lietuvių vaikai pasirenka svetimą kalbą — ją perduoda lietuvių tėvai. Vaikas įsivaina tą kalbą, kurią jis daugiausia girdi. Todėl, įvairiais būdais, suintensyvinkime lietuviškų šeimų, kol jų dar nemažai turime, švietimą ir tautinės savigarbos jėgą stiprinimą. Ne vieni tėvai yra atsakingi už vaikų lietuvi-

Marija Rudienė Radijo Forumo ir pobūvio Rudžių namuose metu kalbasi apie šiaurės Amerikos lietuvių sportinę išvyką Vakarų Europos su Ieva Kasnūnienė (kairėje) ir Karile Rudienė (savo marčija). Inž. A. Rudis yra kaip tik sportinei išvykai rengti komiteto pirmininkas.

Nuotr. Z. Deguolis

IŠ MŪSŲ PEDAGOGIŲ DARBUOTĖS

M. Varnienė pasakoja apie D. Petrutytę

Marija Varnienė jau persivėrė per 85 metus amžiaus, bet ją dar galima pamatyti lietuvių parengimuose, ji uoliai seka lietuvių spaudą ir stebi lietuvių gyvenimą.

Ji visa siela atsidavusi pedagoginiams klausimams, montessorininkė iki paskutinio kraujo lašo. Ji džiaugiasi, kad įstengė Montessori sąjūdžiui laimėti sumanią pedagogę Domę Petrutytę.

Marija Varnienė dalyvaudavo tarptautiniuose Montessori sąjūdžio suvažiavimuose. 1930 metais ji Romoje baigė Montessori kursus, kuriuose dėstė pati D. Montessori. Grįžus į Kauną, ją dail. Galdiko sesuo, pranciško vienuolyno seselė Augustina ėmė raginti Montessori sąjūdį plėsti Lietuvoje.

Seselė Augustina atsiuntė ke-

letą mergaičių kursų pradžiai. Toje atsiųstoje grupėje jauniausia buvo Domė Petrutytė — atvira, nuoširdi, teisinga, niekuomet nemeluojanti. Ji su dideliu nuosirdumu gilinosi į Montessori metodą. Kartą buvo duotas uždavinys parašyti išpuščius apie Montessori įstaigos darbą. Savo rašiniu atkreipė dėmesį D. Petrutytę, rašiny nusišėdama rodė tokia pagarba vaikui. Išvadą ji padarė, kad, norint įsivaivinti tą metodą, reikia pasikeisti pačiai. Tai parodė, kad ji orientuojasi, tinka tam darbui.

Tada ji buvo 19 m., žemaitė, pasiturinčio ūkininko duklė, gimnazijos moksle, ėjusi žemaitijoje. Kaune bemokytojaujama, ji baigė mokytojų seminariją. Gerai mokėjo vokiškai, nes atostogų metu buvo keletą mėnesių Vokietijoje ir gerai išmoko vokišką kalbą.

Baigus vienerių metų Montessori kursų, dvejus metus dirbo savarankiškai. Mokytojaudama įsitikino, kad jai reikia dar pasitobulinti. M. Varnienė užtariant, buvo priimta į tarptautinius Montessori kursus Nioje. Ten būdama, ji įprase Varnienę priimti ją asistente, ir nuo to laiko gal apie 30 metų jėdvi dirbo kartu. Kaip auklėtoja — tal-kininkė ji buvo darbi, ištvėringa, stipri lietuvių kalboje. Ji, padariusi pradžią daili. A. Varnui, pati pasigamino vaizdines priemones lietuvių kalbai dėstyti.

Jai grįžus iš Nicos, buvo gautas leidimas Kaune įsteigti pirmą bandomąją Montessori mokyklą. Tą mokyklą vedė D. Petrutytė, gavusi daug mokslo priemonių iš Varnų. Atvykęs egzaminuoti inspektorius buvo labai patenkintas, ir švietimo ministerija davė namą, kur buvo įsteigta montessorinė pradžios mokykla ir vaikų darželis D. Petrutytė vedė pradžios mokyklą, o jai auklėtinius vaikų darželyje paruošdavo M. Varnienė.

viškumą. Mes visi turime prisidėti prie šio darbo! Pagalvokime — KAMP?

(b. d.)

IŠ MOTERŲ PASAULIO

* ALIAS (Amer. Liet. inž. ir arch. saj.) Moterų pagalbinio vieneto valdyta. Sėdi iš k.: Halina Žitkienė — išd. ir Angelė Vintarženė — vicepirm. Stovi iš k.: Aldona Slonskienė — vicepirm., Vilhelmina Lapienė — pirmininkė ir Vincė Jurkūnienė — sek.

Darbai buvo vykdomi bendra talka. Gaminantis mokslo priemonės, dail. A. Varnas paruošdavo projektą su menišku sprendimu, M. Varnienė spresdavo montessorinę pusę, o Domė išpildydavo technškai. Stalių darbus atlikdavo kalėjimo dirbtuvės. Tos lietuvių gamintos priemonės buvo nusiųstos į Nicą, ir daktarė Montessori labai stebėjosi tokiu sėkmingu paruošimu.

Dr. Montessori, tada pasikvie-

tusi Varnienę, pareiškė norą prie jos mokyklos Kaune suruošti montessorinio metodo kursų Baltijos valstybėms. Pasitarimas vykstam, atėjo bolševikų invazija, ir viskas iširo, o būtų buvusi didelė garbė Lietuvai.

M. Varnienė su Petrutyte buvo nuvykusios į Olandiją, Amsterdamą, susipažinti su pradžios mokyklomis ir gimnazijomis, tvarkomomis Montessori metodais.

Užplūdę Lietuvą, vokiečiai nacionalizavo Montessori mokyklą. Galima buvo dirbti tik vaikų darželyje. Tą patį darbą M. Varnienė su D. Petrutyte tęsė ir prie bolševikų.

Išėjimoje, atsidūrus Ravensburge, D. Petrutytė tuoj ėmė rūpintis montessorine mokykla. Ten buvo įsteigta pradžios mokykla ir vaikų darželis. Mokykloje buvo išvystytas tautinių švenčių minėjimas. D. Petrutytė buvo įsteigusi vaikų chorą. Vasario 16 d. buvo atgaiviamos Karo muziejaus apeigos. D. Petrutytė labai nuoširdžiai dalyvavo patriotiniuose parengimuose. Buvo net sukurtas Karo muziejaus valdas. Jį teko palikti, bet žuvusiems paminklą D. Petrutytė atsivežė savo lėšomis.

Chicagoje, M. Varnienė dirbant su viena atsilikusia mergaite, kilo mintis steigti montessorinę mokyklą. D. Petrutytė turėjo lengvą, gerai apmokamą tarnybą, bet, ją metusi, įsijungė į vystymą montessorinės mokyklos. Pradžioje ja domėtis ir amerikiečiai, net steigti montessorinius kursus, kur buvo pakviestos lektoriauti M. Varnienė ir D. Petrutytė. Universitetuose, šv. Kazimiero seserų vienuolyne buvo ruošiami kursai motinoms, ypač atkreipiant dėmesį į tai, ką iš montessorinio metodo galima pritaikyti namuose. Čia daug pasidarbavo D. Petrutytė ir pati M. Varnienė.

Mokykloje buvo dirbama nuo 9 iki 3 v. p. p., du vakarai buvo skiriami mažiau gabiam vaikams, o šeštadienį buvo mokykliniams vaikams skirtos valandos. Vaikams buvo duodami užkandžiai. Vyravo nuoširdumas, panaudotas patus patyrimas. Tai buvo prasmingas darbas, ir be D. Petrutytės nebūtų M. Varnienė įstengusi jo daryti.

Dabar D. Petrutytė dirba kuruose, kur ruošiamos montessorinių mokyklų vedėjos. Iš ryto dirba tris valandas su vaikų darželiu, o po pietų — su mokykla. Dirba su amerikiečiais. Labai norėtų dirbti su lietuviais, bet nėra sąlygų.

Šiuos dalykus pasakojo M. Varnienė, pažymėdama, kad ji atsigauna, kada tenka susidurti su montessoriniu darbu.

J. Daugailis